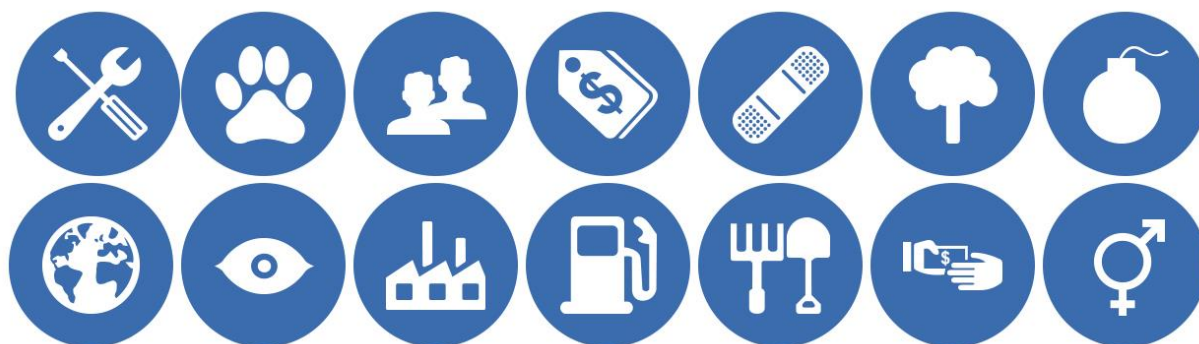

Beoordeling van het beleggingsbeleid van zestien verzekeringsgroepen

aan de hand van
veertien maatschappelijke thema's

Zevende actualisering

Eerlijke Verzekeringswijzer

1 november 2022

Over de Eerlijke Verzekeringswijzer

Dit rapport is geschreven in opdracht van de Eerlijke Verzekeringswijzer (EV). De Eerlijke Verzekeringswijzer is een samenwerkingsverband van vijf maatschappelijke organisaties: Amnesty International, Milieudefensie, Oxfam Novib, PAX, en World Animal Protection. Het doel van de Eerlijke Verzekeringswijzer is om verzekeringsgroepen in Nederland aan te sporen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen en te beleggen.

De Eerlijke Verzekeringswijzer vormt samen met de Eerlijke Bankwijzer (EB) en Eerlijke Pensioenwijzer (EP) de Eerlijke Geldwijzer (EG). De Eerlijke Geldwijzer is onderdeel van *Fair Finance International* (FFI), een internationaal netwerk van meer dan 100 maatschappelijke organisaties in vijftien landen in Europa, Azië en Latijns Amerika, en in de regio Zuidelijk Afrika.

Over dit rapport

Dit rapport presenteert de resultaten van de zevende actualisering van het doorlopend beleidsonderzoek van de Eerlijke Verzekeringswijzer. In het rapport wordt het beleggingsbeleid van zestien in Nederland actieve verzekeringsgroepen beoordeeld op duurzaamheid.

Over de auteurs

Dit rapport werd geschreven door Lennart van Loenen met bijdrages van Mara Werkman, Jurany Ramirez, Jan Willem van Gelder en Eline Achterberg. Het rapport dient als volgt geciteerd te worden: Van Loenen, L. (2022, November), *Beoordeling van het beleggingsbeleid van zestien verzekeringsgroepen, aan de hand van veertien maatschappelijke thema's - Zevende actualisering*, Amsterdam, Nederland: Profundo.

Over Profundo

Met diepgaand en op feiten gebaseerd onderzoek en advies wil Profundo een praktische bijdrage leveren aan een duurzame wereld en sociale rechtvaardigheid. We analyseren internationale grondstofketens, de financiële sector, relevante beleidsontwikkelingen en de impact van bedrijven en financiers op alle duurzaamheidsaspecten. Meer informatie over Profundo is beschikbaar op www.profundo.nl.

Medefinanciering

Dit rapport is medegefinancierd door de Zweedse internationale ontwikkelingsorganisatie Sida. De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het rapport ligt volledig bij de auteurs. Sida deelt niet noodzakelijk de geuite standpunten en analyses.

Disclaimer

Profundo neemt de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht bij het verzamelen van informatie en het verwerken daarvan in publicaties, maar kan niet garanderen dat deze publicatie volledig is. Profundo neemt geen verantwoordelijkheid voor fouten in de gebruikte bronnen, noch voor veranderingen na de publicatiedatum. Deze publicatie is bedoeld voor informatieve doeleinden en dient niet te worden gelezen als een rapport dat goedkeuringen, verklaringen of garanties van welke aard dan ook verstrekt. Profundo zal geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die voortvloeit uit het gebruik van deze publicatie.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Introductie	4
Hoofdstuk 1 Onderzoek en methodologie	6
1.1 Opzet beleidsonderzoek	6
1.2 Selectie van verzekeringsgroepen	6
1.3 Methodologie	8
1.3.1 Selectie van thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering	8
1.3.2 Principes afgeleid van internationale standaarden	8
1.3.3 Onacceptabele praktijken	9
1.3.4 Relevante beleidsstukken	9
1.3.5 Internationale standaarden en initiatieven	10
1.3.6 Relevante investeringscategorieën	10
1.3.7 Toekenning en berekening scores	11
1.4 Verantwoording	12
1.5 Disclaimer	12
Hoofdstuk 2 Beoordeling beleid per verzekeraar	13
2.1 Kerngroep	13
2.1.1 Achmea	13
2.1.2 Aegon	14
2.1.3 Allianz	15
2.1.4 ASR	16
2.1.5 CZ	17
2.1.6 Menzis	18
2.1.7 NN Group	19
2.1.8 VGZ	20
2.2 Nieuwkomers 2021	21
2.2.1 ANWB (Unigarant)	21
2.2.2 De Goudse	22
2.2.3 DSW	23
2.2.4 Klaverblad	24
2.2.5 ONVZ	25
2.2.6 Univé	26
2.2.7 ZLM	27
2.2.8 Zorg en Zekerheid	28
Hoofdstuk 3 Resultaten per duurzaamheidsthema	29
3.1 Arbeidsrechten	29
3.1.1 Wat staat er op het spel?	29
3.1.2 Overzicht scores	29
3.1.3 Analyse beleid arbeidsrechten	30
3.2 Belastingen	30
3.2.1 Wat staat er op het spel?	30
3.2.2 Overzicht scores	31

3.2.3	Analyse beleid belastingen	32
3.3	Corruptie.....	33
3.3.1	Wat staat er op het spel?	33
3.3.2	Overzicht scores	33
3.3.3	Analyse beleid corruptie	34
3.4	Dierenwelzijn.....	34
3.4.1	Wat staat er op het spel?	34
3.4.2	Overzicht scores	35
3.4.3	Analyse beleid dierenwelzijn.....	36
3.5	Gendergelijkheid	36
3.5.1	Wat staat er op het spel?	36
3.5.2	Overzicht scores	37
3.5.3	Analyse beleid gendergelijkheid.....	38
3.6	Gezondheid	38
3.6.1	Wat staat er op het spel?	38
3.6.2	Overzicht scores	39
3.6.3	Analyse beleid gezondheid	40
3.7	Klimaatverandering	41
3.7.1	Wat staat er op het spel?	41
3.7.2	Overzicht scores	42
3.7.3	Analyse beleid klimaatverandering	43
3.8	Mensenrechten	44
3.8.1	Wat staat er op het spel?	44
3.8.2	Overzicht scores	44
3.8.3	Analyse beleid mensenrechten	45
3.9	Natuur.....	46
3.9.1	Wat staat er op het spel?	46
3.9.2	Overzicht scores	46
3.9.3	Analyse beleid natuur.....	47
Hoofdstuk 4	Resultaten per risicosector	48
4.1	Maakindustrie	48
4.1.1	Wat staat er op het spel?	48
4.1.2	Overzicht scores	48
4.1.3	Analyse beleid maakindustrie.....	49
4.2	Mijnbouw.....	49
4.2.1	Wat staat er op het spel?	49
4.2.2	Overzicht scores	50
4.2.3	Analyse beleid mijnbouw	51
4.3	Olie en gas	52
4.3.1	Wat staat er op het spel?	52
4.3.2	Overzicht scores	52
4.3.3	Analyse beleid olie en gas	53
4.4	Wapens.....	54
4.4.1	Wat staat er op het spel?	54

4.4.2	Overzicht scores	55
4.4.3	Analyse beleid wapens.....	55
Hoofdstuk 5	Resultaten per aspect van de bedrijfsvoering	57
5.1	Transparantie en verantwoording	57
5.1.1	Wat staat er op het spel?	57
5.1.2	Overzicht scores	57
5.1.3	Analyse beleid transparantie en verantwoording.....	58
Hoofdstuk 6	Conclusies	59
6.1	Algemeen overzicht scores: Kerngroep.....	59
6.2	Algemeen overzicht scores: Nieuwkomers 2021	60
6.3	Conclusies scores	62
	Bronverwijzingen.....	64
Bijlage 1	Gedetailleerd overzicht elementscores Thema's	69
1.1	Arbeidsrechten	69
1.2	Belastingen	71
1.3	Corruptie.....	74
1.4	Dierenwelzijn.....	76
1.5	Gendergelijkheid	78
1.6	Gezondheid	81
1.7	Klimaatverandering	84
1.8	Mensenrechten	88
1.9	Natuur.....	90
Bijlage 2	Gedetailleerd overzicht elementscores Sectoren.....	93
2.1	Maakindustrie	93
2.2	Mijnbouw.....	96
2.3	Olie en gas	101
2.4	Wapens.....	105
Bijlage 3	Gedetailleerd overzicht elementscores Bedrijfsvoering	108
3.1	Transparantie en verantwoording	108

Lijst van tabellen

Tabel 1	Overzicht geselecteerde verzekeringsgroepen	1
Tabel 2	Kerngroep: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering.....	1
Tabel 3	Nieuwkomers: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering	2
Tabel 4	Geselecteerde verzekeringsgroepen: Kerngroep	7
Tabel 5	Geselecteerde verzekeringsgroepen: nieuwkomers 2021	7
Tabel 6	Score-opties in de FFG-methode.....	11
Tabel 7	Kwalificaties behorende bij beleidsscores.....	11

Tabel 8	Overzicht rapportcijfers Achmea.....	13
Tabel 9	Overzicht rapportcijfers Aegon	14
Tabel 10	Overzicht rapportcijfers Allianz.....	15
Tabel 11	Overzicht rapportcijfers ASR.....	16
Tabel 12	Overzicht rapportcijfers CZ.....	17
Tabel 13	Overzicht rapportcijfers Menzis	18
Tabel 14	Overzicht rapportcijfers NN Group	19
Tabel 15	Overzicht rapportcijfers VGZ.....	20
Tabel 16	Overzicht rapportcijfers ANWB (Unigarant)	21
Tabel 17	Overzicht rapportcijfers De Goudse.....	22
Tabel 18	Overzicht rapportcijfers DSW	23
Tabel 19	Overzicht rapportcijfers Klaverblad.....	24
Tabel 20	Overzicht rapportcijfers ONVZ	25
Tabel 21	Overzicht rapportcijfers Univé.....	26
Tabel 22	Overzicht rapportcijfers ZLM	27
Tabel 23	Overzicht rapportcijfers Zorg en Zekerheid	28
Tabel 24	Scores Arbeidsrechten: Kerngroep	29
Tabel 25	Scores Arbeidsrechten: Nieuwkomers 2021	30
Tabel 26	Scores Belastingen: Kerngroep.....	32
Tabel 27	Scores Belastingen: Nieuwkomers 2021	32
Tabel 28	Scores Corruptie: Kerngroep.....	33
Tabel 29	Scores Corruptie: Nieuwkomers 2021	34
Tabel 30	Scores Dierenwelzijn: Kerngroep	35
Tabel 31	Scores Dierenwelzijn: Nieuwkomers 2021.....	36
Tabel 32	Scores Gendergelijkheid: Kerngroep	37
Tabel 33	Scores Gendergelijkheid: Nieuwkomers 2021	38
Tabel 34	Scores Gezondheid: Kerngroep.....	40
Tabel 35	Scores Gezondheid: Nieuwkomers 2021	40
Tabel 36	Scores Klimaatverandering: Kerngroep	42
Tabel 37	Scores Klimaatverandering: Nieuwkomers 2021	43
Tabel 38	Scores Mensenrechten: Kerngroep	45
Tabel 39	Scores Mensenrechten: Nieuwkomers 2021	45
Tabel 40	Scores Natuur: Kerngroep.....	46
Tabel 41	Scores Natuur: Nieuwkomers 2021	47
Tabel 42	Scores Maakindustrie: Kerngroep	48
Tabel 43	Scores Maakindustrie: Nieuwkomers 2021	49

Tabel 44	Scores Mijnbouw: Kerngroep	50
Tabel 45	Scores Mijnbouw: Nieuwkomers 2021	51
Tabel 46	Scores Olie en gas: Kerngroep	53
Tabel 47	Scores Olie en gas: Nieuwkomers 2021	53
Tabel 48	Scores Wapens: Kerngroep.....	55
Tabel 49	Scores Wapens: Nieuwkomers 2021	55
Tabel 50	Scores Transparantie en verantwoording: Kerngroep	57
Tabel 51	Scores Transparantie en verantwoording: Nieuwkomers 2021.....	58
Tabel 52	Kerngroep: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering.....	59
Tabel 53	Kerngroep: Veranderingen in totaalscores voor thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering	60
Tabel 54	Nieuwkomers: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering	60
Tabel 55	Nieuwkomers: Veranderingen in totaalscores voor thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering	61

Samenvatting

Dit rapport bevat de resultaten van de zevende actualisering van het doorlopend beleidsonderzoek van de Eerlijke Verzekeringswijzer, waarin het beleggingsbeleid van zestien in Nederland actieve verzekeringsgroepen is beoordeeld.

Tabel 1 presenteert een overzicht van de verzekeringsgroepen die zijn meegenomen in het huidige onderzoek. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een zogeheten “kerngroep” van verzekeraars die al langer in de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn opgenomen en een groep “nieuwkomers” die bij de uitbreiding van de Eerlijke Verzekeringswijzer in 2021 voor het eerst zijn beoordeeld.

Tabel 1 **Overzicht geselecteerde verzekeringsgroepen**

Kerngroep	Nieuwkomers 2021
Achmea	ANWB (Unigarant)
Aegon	De Goudse
Allianz	DSW
ASR	Klaverblad
CZ	ONVZ
Menzis	Univé
NN Group	ZLM
VGZ	Zorg en Zekerheid

In het onderzoek is nagegaan welke principes en duurzaamheidscriteria zijn opgenomen in het (beleggings)beleid van deze verzekeringsgroepen voor negen duurzaamheidsthema's, vier risicosectoren en één aspect van de bedrijfsvoering. De beoordelingsmethodologie is afkomstig van *Fair Finance International (FFI)* en is gebaseerd op breed gedragen internationale standaarden, zoals verdragen, richtlijnen, keurmerken en gedragscodes. Van verzekeraars die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen mag worden verwacht dat ze deze principes en standaarden toepassen bij het beleggen van verzekeringspremies.

Per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering wordt aan iedere verzekeringsgroep een rapportcijfer toegekend. Tabel 2 geeft een overzicht van de scores die in dit onderzoek zijn toegekend voor de geselecteerde thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering aan de verzekeringsgroepen in de “Kerngroep”. De scores worden weergegeven op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 10 (uitstekend).

Tabel 2 **Kerngroep: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld
<i>Thema's</i>									
Arbeidsrechten	9	6	5	9	7	7	7	8	7,3
Belasting	9	3	1	7	7	5	6	6	5,5
Corruptie	9	7	5	9	6	6	7	8	7,1
Dierenwelzijn	3	1	3	7	4	1	1	9	3,6

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld
Gendergelijkheid	7	2	3	9	4	3	4	7	4,9
Gezondheid	9	4	1	10	8	6	4	9	6,4
Klimaatverandering	8	4	4	8	5	5	5	6	5,6
Mensenrechten	7	6	5	10	7	9	9	10	7,9
Natuur	9	1	2	10	7	3	6	9	5,9
<i>Sectoren</i>									
Maakindustrie	7	4	1	9	6	3	7	8	5,6
Mijnbouw	8	3	4	9	6	5	5	8	6,0
Olie en gas	8	3	4	9	6	7	6	7	6,3
Wapens	6	4	3	10	7	9	5	8	6,5
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	6	3	4	8	3	7	5	6	5,3
Gemiddeld	7,5	3,6	3,2	8,9	5,9	5,4	5,5	7,8	6,0

Tabel 3 geeft een overzicht van de scores die in dit onderzoek zijn toegekend voor de geselecteerde thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering aan de verzekeringsgroepen in de groep "Nieuwkomers".

Tabel 3 Nieuwkomers: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld
<i>Thema</i>									
Arbeidsrechten	4	7	4	6	4	5	4	7	5,1
Belasting	4	4	4	5	5	4	4	4	4,3
Corruptie	4	6	5	7	5	6	4	5	5,3
Dierenwelzijn	1	2	1	3	1	1	1	1	1,4
Gendergelijkheid	2	1	1	2	2	2	1	1	1,5
Gezondheid	3	6	3	8	3	3	3	6	4,4
Klimaatverandering	2	3	2	4	1	5	4	3	3,0
Mensenrechten	5	6	4	6	4	5	4	6	5,0
Natuur	1	6	1	6	1	1	1	6	2,9
<i>Sector</i>									

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld
Maakindustrie	2	3	2	5	2	3	2	4	2,9
Mijnbouw	2	4	2	5	2	2	2	3	2,8
Olie en gas	3	5	3	5	3	2	3	4	3,5
Wapens	4	8	4	9	4	9	4	8	6,3
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	6	2	1	4	3	6	4	3	3,6
Gemiddeld	3,1	4,5	2,6	5,4	2,9	3,9	2,9	4,4	3,7

Introductie

Dit rapport bevat de resultaten van de zevende actualisering van het doorlopend beleidsonderzoek van de Eerlijke Verzekeringswijzer (EV), waarin het beleggingsbeleid van zestien in Nederland actieve verzekeringsgroepen is beoordeeld.

De Eerlijke Verzekeringswijzer is een samenwerkingsverband van vijf maatschappelijke organisaties: Amnesty International, Milieudefensie, Oxfam Novib, PAX en World Animal Protection. De Eerlijke Verzekeringswijzer is samen met de Eerlijke Bankwijzer (EB) en de Eerlijke Pensioenwijzer (EP) onderdeel van de Eerlijke Geldwijzer (www.eerlijkegeldwijzer.nl).

De Eerlijke Verzekeringswijzer maakt, samen met de zusterorganisaties in de Eerlijke Geldwijzer deel uit van *Fair Finance International* (FFI), een internationaal samenwerkingsverband van non-gouvernementele organisaties (ngo's) in België, Brazilië, Cambodja, Duitsland, de Filipijnen, India, Indonesië, Japan, Nederland, Noorwegen, Pakistan, Thailand, Vietnam, Zuidelijk Afrika en Zweden.

De Eerlijke Verzekeringswijzer stelt zich ten doel om verzekeringsgroepen aan te moedigen hun beleggingsbeleid te verduurzamen en om duurzaamheid verder in hun bedrijfsvoering te integreren. Verzekeringsgroepen zijn relatief grote spelers op de (internationale) beleggingsmarkt. Door hun beleggingen in bedrijven maken ze het voor deze bedrijven mogelijk met het verworven kapitaal hun bedrijfsactiviteiten te financieren en uit te breiden. Deze activiteiten kunnen op een positieve manier bijdragen aan het welzijn van mensen en dieren, aan het klimaat en het milieu, maar ook op een negatieve manier, bijvoorbeeld door het schenden van mensenrechten of door milieuvervuiling.

Volgens de Eerlijke Verzekeringswijzer zouden verzekeraars daarom ook van de bedrijven waarin ze beleggen moeten verwachten dat zij en hun toeleveranciers relevante internationale verdragen, standaarden, en initiatieven naleven. Verzekeraars zouden deze verwachtingen moeten vastleggen in beleidsdocumenten die publiek beschikbaar zijn, zodat voor alle klanten en andere stakeholders inzichtelijk is welke keuzes door de verzekeringsgroepen gemaakt worden in hun beleggingen.

De Eerlijke Verzekeringswijzer laat zien in welke mate verzekeringsgroepen door middel van hun beleggingen bijdragen aan een sociaal rechtvaardige en duurzame wereld. Dit gebeurt enerzijds in beleidsonderzoeken, die het beleggingsbeleid en de bedrijfsvoering van verzekeraars systematisch vergelijken en beoordelen. Daarnaast laat de Eerlijke Verzekeringswijzer praktijkonderzoeken uitvoeren, waarin voor een specifieke sector of duurzaamheidsthema wordt beoordeeld of de beleggingen van een verzekeringsgroep in lijn zijn met nationale en/of internationale richtlijnen voor duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

De Eerlijke Verzekeringswijzer is een consumenteninstrument. Steeds meer consumenten vinden het belangrijk dat hun verzekeraar maatschappelijk verantwoord belegt. Consumenten worden via de website betrokken bij het verwezenlijken van het doel van de Eerlijke Verzekeringswijzer. Op de website kunnen consumenten het beleggingsbeleid van de grootste verzekeringsgroepen in Nederland vergelijken en de resultaten van praktijkonderzoeken bekijken. Ook kunnen consumenten via de website de verzekeringsgroepen aanschrijven om positieve of negatieve feedback te geven.

Hoofdstuk 1 van dit rapport zet de methodologie en werkwijze van de Eerlijke Verzekeringswijzer uiteen. Ook wordt toegelicht welke thema's en sectoren zijn onderzocht, hoe beleid wordt beoordeeld en hoe scores worden toegekend. In Hoofdstuk 2 worden de resultaten van het beleidsonderzoek per verzekeringsgroep gepresenteerd. In Hoofdstuk 0, Hoofdstuk 4 en Hoofdstuk 5 worden de onderzoeksresultaten geanalyseerd, respectievelijk per duurzaamheidsthema, sector en aspect van de bedrijfsvoering. In Hoofdstuk 6 worden de belangrijkste conclusies getrokken.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de doelstelling en de gehanteerde onderzoeksmethodologie, de aandachtsgebieden (thema's, sectoren en bedrijfsvoering) plus het maatschappelijk belang daarvan, en van de elementen waarop het beleid van de verzekeringsgroepen beoordeeld wordt, wordt verwezen naar de laatste beleidsrapporten, die te vinden zijn op de website van de Eerlijke Geldwijzer: www.eerlijkegeldwijzer.nl/verzekeringswijzer/.

1

Onderzoek en methodologie

1.1 Opzet beleidsonderzoek

In dit onderzoeksrapport wordt het beleggingsbeleid van zestien verzekeringsgroepen in Nederland beoordeeld. De beoordelingen uit dit rapport worden in ingekorte vorm en in toegankelijke bewoordingen op de website van de Eerlijke Geldwijzer gepubliceerd.

In paragraaf 1.2 wordt een overzicht gegeven van de geselecteerde verzekeringsgroepen. Het beleid van deze verzekeraars wordt in dit onderzoek vergeleken aan de hand van de *Fair Finance Guide Methodology* (FFG-methode), een methodologie die Profundo in samenwerking met *Fair Finance International* (FFI) heeft ontwikkeld. De FFG-methode is opgesteld in 2014 en wordt periodiek geactualiseerd. De laatste versie van de FFG-methode werd in oktober 2021 gepubliceerd.¹

Deze methodologie is ook gepubliceerd op de website van de Eerlijke Verzekeringswijzer (uitsluitend in het Engels). De methodologie beoordeelt het beleid van de verzekeringsgroepen op de inhoud en reikwijdte van het beleid. De methodologie wordt nader uiteengezet in paragraaf 1.3.

1.2 Selectie van verzekeringsgroepen

De geselecteerde verzekeringsgroepen voor deze beleidsactualisering vallen in twee groepen uiteen:

- **Kerngroep:** acht verzekeringsgroepen die al meerdere jaren in de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn opgenomen. Deze groep bestaat uit de vijf grootste levens- en schadeverzekeraars actief in Nederland en de drie grootste zorgverzekeraars;
- **Nieuwkomers 2021:** acht middelgrote verzekeringsgroepen die in 2021 voor het eerst zijn beoordeeld door de Eerlijke Verzekeringswijzer.

Tabel 4 presenteert een overzicht van de kerngroep van acht verzekeraars die al langer in de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn opgenomen, met daarbij ook de merknamen die deze verzekeraars hanteren en het bruto premie-inkomen in 2021.

Tabel 4 Geselecteerde verzekeringsgroepen: Kerngroep

Verzekeringsgroep	Merkmamen van de verzekeringsgroep in Nederland	Bruto premie-inkomen 2021 (€ miljoen)
Allianz	Allianz	86.063
Achmea	Centraal Beheer, Zilveren Kruis, Interpolis, Avéro, FBTO, Inshared, De Friesland	20.026
Aegon	Aegon Asset Management, Knab, Aegon Cappital, TKP, Nedasco verzekeringen, Robidus	15.444
NN Group	Nationale-Nederlanden, NN, OHRA, Movir, AZL, BeFrank, ABN AMRO Verzekeringen, Woonnu	14.312
Menzis	Menzis, Anderzorg, VinkVink, SamenGezond, Menzis Zorgkantoor	6.341
VGZ	VGZ, Bewuzt, UnitedConsumers, Univé Zorg, Zekur, UMC Zorgverzekering, IZA, De IZZ Zorgverzekering door VGZ, Zorgzaam	6.120
ASR	a.s.r., Ditzo, Europeesche Verzekeringen, Ardanta, a.s.r. vermogensbeheerders, Loyalis, ZZP Pensioen	5.875
CZ	CZ, Just, Ohra Zorgverzekering, Nationale-Nederlanden Zorg	4.418

Bronnen: Jaarverslagen over 2021 van de verzekeringsgroepen.

Tabel 5 presenteert een overzicht van de verzekeringsgroepen die in 2021 voor het eerst zijn beoordeeld door de Eerlijke Verzekeringswijzer, met daarbij ook de merkmamen die deze verzekeraars hanteren en het bruto premie-inkomen in 2021.

Tabel 5 Geselecteerde verzekeringsgroepen: nieuwkomers 2021

Verzekeringsgroep	Merkmamen van de verzekeringsgroep in Nederland	Bruto premie-inkomen 2021 (€ miljoen)
ONVZ	ONVZ, VvAA zorgverzekering, PNOzorg, Jaaah	1.886
De Goudse	De Goudse, De Zeeuwse Verzekeringen	763
DSW	DSW Zorgverzekeraar, inTwente Zorgverzekeraar, Stad Holland Zorgverzekeraar	749
Zorg en Zekerheid	Zorg en Zekerheid	709
Univé	Univé, ZEKUR, Zorgzaam	549
Klaverblad	Klaverblad	216
ANWB (Unigarant)	ANWB, Unigarant	143
ZLM	ZLM	138

Bronnen: Jaarverslagen over 2021 van de verzekeringsgroepen.

Tot juli 2022 was Athora Netherlands (voorheen Vivat) opgenomen in de Eerlijke Verzekeringswijzer. Athora Netherlands wordt niet meer meegenomen in de onderzoeken omdat de Eerlijke Verzekeringswijzer het beleggingsbeleid en de beleggingspraktijk van de verzekeraars op groepsniveau wil beoordelen. Sinds december 2020 maakt Athora Netherlands deel uit van de Athora Group, waarvan het moederbedrijf is gevestigd op Bermuda. De Eerlijke Verzekeringswijzer is voornemens om vanaf de volgende actualisering van het tweejaarlijks beleidsonderzoek (d.w.z. in 2024) Athora Group op te nemen in de Eerlijke Verzekeringswijzer.

1.3 Methodologie

1.3.1 Selectie van thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering

De Eerlijke Verzekeringswijzer beoordeelt het beleggingsbeleid van de onderzochte verzekeringsgroepen in relatie tot belangrijke thema's en sectoren, en ook de transparantie en verantwoording over de beleggingskeuzes en de inhoud en resultaten van het verantwoord beleggingsbeleid.

Via beleggingen in bedrijven, organisaties en overheden kan de verzekeringsgroep te maken krijgen met, en invloed uitoefenen op, belangrijke MVO-thema's. In dit onderzoek wordt daarom het beleid van de verzekeringsgroepen beoordeeld voor de volgende thema's:

- Arbeidsrechten;
- Belastingen;
- Corruptie;
- Dierenwelzijn;
- Gendergelijkheid;
- Gezondheid;
- Klimaatverandering;
- Mensenrechten; en
- Natuur.

Wanneer een verzekeraar investeert in bedrijven die actief zijn in sectoren waarin grote duurzaamheidsrisico's bestaan, is volgens de Eerlijke Verzekeringswijzer specifiek beleid voor die sectoren noodzakelijk. Dit onderzoek beoordeelt daarom het beleid van de onderzochte verzekeringsgroepen voor de volgende sectoren:

- Maakindustrie;
- Mijnbouw;
- Olie en gas; en
- Wapens.

Naast de beoordeling van het beleid voor thema's en sectoren wordt ook het volgende aspect van de bedrijfsvoering beoordeeld:

- Transparantie en Verantwoording.

Voor ieder van de bovengenoemde thema's beschrijft de FFG-methode de duurzaamheidsrisico's en ook de relevante internationale standaarden en toonaangevende initiatieven op het gebied van duurzame ontwikkeling en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Op basis daarvan is een aantal principes ("elementen") geformuleerd die naar het oordeel van de Eerlijke Verzekeringswijzer relevant zijn voor de invulling van het verantwoord beleggingsbeleid door verzekeringsgroepen.

1.3.2 Principes afgeleid van internationale standaarden

In de door de Eerlijke Verzekeringswijzer gehanteerde FFG-methode worden voor ieder van de genoemde thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering *elementen van een goed beleid* gedefinieerd. Deze *beoordelingselementen* zijn afgeleid van internationale standaarden, zoals internationale richtlijnen, keurmerken, gedragscodes en relevante publicaties van gerenommeerde organisaties. De elementen zijn geformuleerd als principes die een verzekeraar in het beleggingsbeleid op zou moeten nemen.

Principes die in (vrijwel) alle landen in wet- en regelgeving zijn opgenomen worden niet expliciet benoemd, omdat de Eerlijke Verzekeringswijzer ervan uitgaat dat verzekeringsgroepen van de bedrijven waar ze kapitaal aan beschikbaar stellen verwachten, dat zij zich aan de wet houden. Het

onderzoek richt zich vooral op bovenwettelijk (MVO-) beleid.

De geformuleerde principes kunnen door de verzekeringsgroepen op verschillende manieren toegepast worden op nieuwe en bestaande beleggingen en op hun bedrijfsvoering. Bij nieuwe beleggingen kunnen de principes als selectiecriteria worden gehanteerd. Bij bestaande beleggingen kunnen ze worden ingezet als richtlijn voor engagementactiviteiten of voor afspraken over verbeteringen met de bedrijven waarmee de verzekeringsgroep financiële relaties heeft. Op basis van deze principes kan een verzekeringsgroep uiteindelijk ook besluiten om een financiële relatie met een bedrijf te beëindigen als de engagementactiviteiten niet binnen een redelijke termijn het gewenste resultaat hebben.

In dit beleidsonderzoek wordt niet in detail de praktijk van de beleggingsbeslissingen van de verzekeringsgroepen beoordeeld, maar de principes die daaraan ten grondslag liggen. Voor het thema transparantie en verantwoording wordt wel naar de praktijk gekeken, omdat de in dit thema vervatte beoordelingselementen betrekking hebben op de bedrijfsvoering van de verzekeraars.

1.3.3 Onacceptabele praktijken

Een aantal beoordelingselementen in de FFG-methode uit het principe dat een bepaalde activiteit onacceptabel is. Deze elementen zijn geformuleerd als "Activiteit X is onacceptabel". De Eerlijke Verzekeringswijzer keurt zulke activiteiten sterk af. Echter, omdat de Eerlijke Verzekeringswijzer niet ingaat op de manier waarop verzekeringsgroepen hun beleid implementeren, moet het woord "onacceptabel" niet automatisch worden gelezen als "uitgesloten". De Eerlijke Verzekeringswijzer is zich bewust van de verschillende stappen die financiële instellingen kunnen nemen om bedrijven ertoe te bewegen om met een bepaalde activiteit te stoppen. De Eerlijke Verzekeringswijzer verwacht daarom ook niet van verzekeringsgroepen dat zij bedrijven die betrokken zijn bij onacceptabele activiteiten altijd onmiddellijk uitsluiten. Verzekeringsgroepen kunnen ook zonder bedrijven uit te sluiten scoren voor beoordelingselementen over onacceptabele activiteiten, bijvoorbeeld door het voeren van een gestructureerde dialoog met een duidelijk doel en termijn voor het stoppen van de activiteit.

1.3.4 Relevante beleidsstukken

De Eerlijke Verzekeringswijzer verwacht van verzekeringsgroepen dat ze hun beleggingsbeleid publiek beschikbaar maken, bijvoorbeeld via de eigen website of in het jaarverslag. Het onderzoek baseert zich daarom uitsluitend op publiek beschikbare bronnen. Interne beleidsdocumenten worden door de Eerlijke Verzekeringswijzer niet in overweging genomen. De naam of het onderwerp van het beleidsstuk is niet relevant. Elementen op het gebied van gezondheid kunnen bijvoorbeeld opgenomen zijn in het arbeidsrechten- of mensenrechtenbeleid van de verzekeringsgroep.

Wel is de reikwijdte van het beleidsstuk van belang. Voor de *duurzaamheidsthema's* die in paragraaf 1.3.1 zijn benoemd, verwacht de Eerlijke Verzekeringswijzer dat de verzekeringsgroep beleid heeft dat geldt voor alle beleggingen in alle bedrijven en organisaties. Voor de in paragraaf 1.3.1 genoemde *risicosectoren* wordt beleid verwacht dat alleen betrekking hoeft te hebben op beleggingen in bedrijven in de betreffende sector. Elementen die alleen in het beleid voor een specifieke sector zijn opgenomen kunnen daarom niet volledig meetellen voor de beoordeling van het themabeleid van de verzekeringsgroep.

Brochures en andere publicaties die de verzekeringsgroep publiceert om eigen klanten te informeren over bepaalde maatschappelijke of economische ontwikkelingen worden niet als beleidsstukken beschouwd, tenzij de verzekeringsgroep in deze publicaties nadrukkelijk aangeeft welke principes ze hanteert bij het beoordelen van de eigen beleggingen.

Wanneer een verzekeringsgroep in een nieuws- of persbericht (al dan niet gepubliceerd op de eigen website) vernieuwingen in het beleid aankondigt en van kracht doet zijn, worden deze vernieuwingen bij één (periodieke) actualisering van de beleidsbeoordeling van de Eerlijke Verzekeringswijzer meegenomen, vanaf het moment dat dit beleid daadwerkelijk van kracht is. Daarna wordt verwacht dat de beleidswijziging geïntegreerd is in de beleidsstukken waarin de verzekeringsgroep haar beleggingsbeleid vastlegt.

Sommige kleinere verzekeringsgroepen besteden hun beleggingen uit aan een externe vermogensbeheerder en hebben zelf geen of weinig beleid. Wanneer een verzekeringsgroep op de eigen website verwijst naar het beleid van de externe vermogensbeheerder en duidelijk aangeeft dat het beleid van die externe vermogensbeheerder op de hele beleggingsportefeuille van toepassing is, kunnen de beleidsdocumenten van de externe vermogensbeheerder ook worden meegenomen in de beoordeling.

In dit onderzoek zijn alleen beleidsstukken beoordeeld die vóór 13 juni 2022 door de verzekeringsgroepen waren gepubliceerd. Nieuw beleid dat na de deadline is aangekondigd, is niet meegenomen in deze beoordeling.

1.3.5 Internationale standaarden en initiatieven

Bij de beoordeling van het beleggingsbeleid van de verzekeringsgroepen wordt niet alleen gekeken naar het beleid dat de verzekeringsgroep heeft uitgeschreven in de eigen beleidsstukken, maar ook naar de internationale standaarden en initiatieven die door de verzekeringsgroep zijn ondertekend of die de verzekeringsgroep toepast in het eigen beleid. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, de *IFC Performance Standards* en de *UN Global Compact Principles* (UNGC). Verzekeringsgroepen die naar een dergelijke standaard verwijzen in hun beleid of die een dergelijke standaard ondertekend hebben én daarbij duidelijk maken dat ze deze standaarden op hun beleggingen toepassen, ontvangen bij de inhoudelijke beoordeling van het beleid automatisch een punt voor de elementen waarvan vooraf is vastgesteld dat de internationale standaard het principe dekt.

1.3.6 Relevante investeringscategorieën

In de FFG-methode wordt naast de inhoud van het beleid ook de reikwijdte van het beleid getoetst door te beoordelen op hoeveel verschillende investeringscategorieën het beleid van toepassing is. Voor de verzekeraars die zijn opgenomen in dit beleidsonderzoek zijn de volgende categorieën mogelijk relevant:

- **Beleggingen op de eigen balans:** beleggingen die verzekeraars doen met de verzekeringspremies van klanten.
- **Vermogensbeheer:** beleggingen die verzekeraars doen met het geld van klanten. Deze beleggingen zijn voor rekening van de vermogensbeheerklanten en staan niet op de balans van de verzekeraar. Niet alle verzekeraars in dit onderzoek zijn actief in vermogensbeheer.

Beleggingen in deze categorieën kunnen onder meer bestaan uit:

- Beleggingen in aandelen en obligaties van bedrijven;
- Beleggingen in obligaties van overheden;
- Beleggingen in private equity;
- Beleggingen in onroerend goed; en
- Andere beleggingen, waaronder financiële derivaten zoals: swaps, futures of opties.

Voor elke verzekeraar in dit onderzoek is nagegaan in welke van de twee investeringscategorieën de verzekeraar actief is. Wanneer een verzekeraar in meer dan één categorie actief is, wordt in de beoordeling meegenomen in hoeverre het beleid op beide categorieën wordt toegepast.

1.3.7 Toekenning en berekening scores

Bij de beoordeling van het beleid van een verzekeringsgroep wordt voor elk beoordelingselement nagegaan of het beleid voldoet aan de criteria van het element. De score voor elk beoordelingselement is opgebouwd uit twee aparte scores:

- **Basisscore:** Wanneer het beleid van de verzekeraar deels of volledig aan de criteria van het element voldoet, wordt een basisscore van 1 toegekend.
- **Reikwijdte-score:** De reikwijdte-score is een percentage van 50-100% gebaseerd op het aantal relevante investeringscategorieën (zie paragraaf 1.3.6) waarop het beleid wordt toegepast. Wanneer het beleid volledig aan de criteria van het element voldoet, wordt het percentage verhoogd voor elke investeringscategorie waarop het beleid wordt toegepast, tot een maximum van 100%.

De score voor een element wordt berekend door de basisscore te vermenigvuldigen met de reikwijdte-score. Dit percentage is standaard 50% en wordt alleen verhoogd wanneer het beleid inhoudelijk volledig aan de criteria van het element voldoet. Wanneer het beleid slechts deels aan de criteria voldoet, wordt alleen een basisscore toegepast zonder verhoging van de reikwijdte-score. Dit leidt dan tot een elementscore van 0,5. Tabel 6 geeft een overzicht van de verschillende score-opties in de FFG-methode

Tabel 6 Score-opties in de FFG-methode

Inhoud beleid	Basisscore	Reikwijdte-score	Percentage	Elementscore
Het beleid voldoet niet aan de criteria	0	<i>Niet relevant</i>	50%	0,0
Het beleid voldoet deels aan de criteria	1	Niet toegepast	50%	0,5
Het beleid voldoet volledig aan de criteria	1	Toegepast	50-100%	0,5-1,0

De beleidsscore van een verzekeraar voor een heel thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering wordt vervolgens bepaald door het aantal elementen dat is opgenomen in het beleid te delen door het totale aantal elementen dat in de methode is gedefinieerd voor het betreffende thema, de sector of het aspect van de bedrijfsvoering. Wanneer een element niet van toepassing is op de betreffende verzekeringsgroep wordt dit weergegeven als "n.r." (niet relevant) en niet meegerekend in de bepaling van de beleidsscore. De beleidsscores worden uitgedrukt als afgerond rapportcijfer, een heel getal tussen 1 en 10. Aan deze scores hangt de Eerlijke Verzekeringswijzer kwalificaties, overgenomen uit het onderwijs (zie Tabel 7).

Tabel 7 Kwalificaties behorende bij beleidsscores

Score	Kwalificatie	Score	Kwalificatie
10	Uitstekend	5	Twijfelachtig
9	Zeer goed	4	Onvoldoende
8	Goed	3	Ruim onvoldoende
7	Ruim voldoende	2	Slecht
6	Voldoende	1	Zeer slecht

1.4 Verantwoording

Dit rapport biedt een weergave van de resultaten van het beleidsonderzoek voor de Eerlijke Verzekeringswijzer, dat is uitgevoerd in opdracht van de vijf deelnemende organisaties. De gebruikte methodologie is de *Fair Finance Guide Methodology* (FFG-methode), die in opdracht van *Fair Finance International* is opgesteld door het Nederlandse onderzoeksbureau Profundo. De FFG-methode wordt periodiek geactualiseerd, het meest recent in oktober 2021. In deze beleidsactualisering is de meest recente versie van de FFG-methode gebruikt, zoals die is vastgesteld in oktober 2021.

Het onderzoek is door onderzoeksbureau Profundo uitgevoerd in de maanden februari tot en met juni 2022. Gedurende het onderzoek hebben de onderzochte verzekeringsgroepen de gelegenheid gekregen om te reageren op de beoordeling.

Uit de kerngroep hebben zeven van de acht verzekeringsgroepen feedback geleverd op de conceptbeoordeling. Uit de groep nieuwkomers hebben alle acht verzekeringsgroepen feedback geleverd.

1.5 Disclaimer

Niet alle partnerorganisaties binnen de Eerlijke Verzekeringswijzer werken inhoudelijk op alle thema's en/of sectoren waarover het onderzoek zich uitstrekt. Uitingen over deelonderwerpen hoeven dan ook niet noodzakelijkerwijs te worden onderschreven door alle in de Eerlijke Verzekeringswijzer samenwerkende organisaties.

2

Beoordeling beleid per verzekeraar

2.1 Kerngroep

2.1.1 Achmea

In Tabel 8 staan de afgeronde rapportcijfers voor Achmea, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 8 **Overzicht rapportcijfers Achmea**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	8	9	+1
Belastingen	7	9	+2
Corruptie	5	9	+4
Dierenwelzijn	5	3	-2
Gendergelijkheid	4	7	+3
Gezondheid	9	9	-
Klimaatverandering	6	8	+2
Mensenrechten	7	7	-
Natuur	9	9	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	8	7	-1
Mijnbouw	7	8	+1
Olie en gas	8	8	-
Wapens	8	6	-2
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	7	6	-1

2.1.2 Aegon

In Tabel 9 staan de afgeronde rapportcijfers voor Aegon, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 9 **Overzicht rapportcijfers Aegon**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	5	6	+1
Belastingen	3	3	-
Corruptie	6	7	+1
Dierenwelzijn	2	1	-1
Gendergelijkheid	2	2	-
Gezondheid	3	4	+1
Klimaatverandering	3	4	+1
Mensenrechten	4	6	+2
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	3	4	+1
Mijnbouw	2	3	+1
Olie en gas	2	3	+1
Wapens	5	4	-1
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	4	3	-1

2.1.3 Allianz

In Tabel 10 staan de afgeronde rapportcijfers voor Allianz, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 10 **Overzicht rapportcijfers Allianz**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	5	5	-
Belastingen	1	1	-
Corruptie	6	5	-1
Dierenwelzijn	2	3	+1
Gendergelijkheid	3	3	-
Gezondheid	1	1	-
Klimaatverandering	3	4	+1
Mensenrechten	4	5	+1
Natuur	3	2	-1
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	1	-1
Mijnbouw	4	4	-
Olie en gas	4	4	-
Wapens	3	3	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	5	4	-1

2.1.4 ASR

In Tabel 11 staan de afgeronde rapportcijfers voor ASR, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 11 **Overzicht rapportcijfers ASR**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	10	9	-1
Belastingen	8	7	-1
Corruptie	9	9	-
Dierenwelzijn	7	7	-
Gendergelijkheid	7	9	+2
Gezondheid	9	10	+1
Klimaatverandering	7	8	+1
Mensenrechten	10	10	-
Natuur	9	10	+1
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	9	9	-
Mijnbouw	8	9	+1
Olie en gas	8	9	+1
Wapens	10	10	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	7	8	+1

2.1.5 CZ

In Tabel 12 staan de afgeronde rapportcijfers voor CZ, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 12 **Overzicht rapportcijfers CZ**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	3	7	+4
Belastingen	3	7	+4
Corruptie	1	6	+5
Dierenwelzijn	1	4	+3
Gendergelijkheid	1	4	+3
Gezondheid	1	8	+7
Klimaatverandering	1	5	+4
Mensenrechten	2	7	+5
Natuur	1	7	+6
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	1	6	+5
Mijnbouw	1	6	+5
Olie en gas	1	6	+5
Wapens	3	7	+4
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	3	3	-

2.1.6 Menzis

In Tabel 13 staan de afgeronde rapportcijfers voor Menzis, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 13 **Overzicht rapportcijfers Menzis**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	3	7	+4
Belastingen	3	5	+2
Corruptie	1	6	+5
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	3	+2
Gezondheid	1	6	+5
Klimaatverandering	1	5	+4
Mensenrechten	2	9	+7
Natuur	1	3	+2
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	1	3	
Mijnbouw	1	5	+4
Olie en gas	1	7	
Wapens	4	9	
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	5	7	+2

2.1.7 NN Group

In Tabel 14 staan de afgeronde rapportcijfers voor NN Group, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 14 **Overzicht rapportcijfers NN Group**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	8	7	-1
Belastingen	5	6	+1
Corruptie	8	7	-1
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	4	4	-
Gezondheid	5	4	-1
Klimaatverandering	5	5	-
Mensenrechten	9	9	-
Natuur	6	6	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	7	7	-
Mijnbouw	6	5	-1
Olie en gas	7	6	-1
Wapens	5	5	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	7	5	-2

2.1.8 VGZ

In Tabel 15 staan de afgeronde rapportcijfers voor VGZ, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 15 **Overzicht rapportcijfers VGZ**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2020	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	8	+4
Belastingen	5	6	+1
Corruptie	5	8	+3
Dierenwelzijn	1	9	+8
Gendergelijkheid	2	7	+5
Gezondheid	3	9	+6
Klimaatverandering	1	6	+5
Mensenrechten	3	10	+7
Natuur	1	9	+8
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	1	8	+7
Mijnbouw	1	8	+7
Olie en gas	2	7	+5
Wapens	4	8	+4
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	4	6	+2

2.2 Nieuwkomers 2021

2.2.1 ANWB (Unigarant)

In Tabel 16 staan de afgeronde rapportcijfers voor ANWB (Unigarant), per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 16 **Overzicht rapportcijfers ANWB (Unigarant)**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	4	-
Belastingen	4	4	-
Corruptie	6	4	-2
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	2	+1
Gezondheid	2	3	+1
Klimaatverandering	1	2	+1
Mensenrechten	5	5	-
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	2	-
Mijnbouw	2	2	-
Olie en gas	2	3	+1
Wapens	4	4	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	2	6	+4

2.2.2 De Goudse

In Tabel 17 staan de afgeronde rapportcijfers voor De Goudse, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 17 **Overzicht rapportcijfers De Goudse**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	7	+3
Belastingen	4	4	-
Corruptie	5	6	+1
Dierenwelzijn	1	2	+1
Gendergelijkheid	1	1	-
Gezondheid	3	6	+3
Klimaatverandering	3	3	-
Mensenrechten	5	6	+1
Natuur	1	6	+5
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	3	+1
Mijnbouw	2	4	+2
Olie en gas	3	5	+2
Wapens	4	8	+4
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	1	2	+1

2.2.3 DSW

In Tabel 18 staan de afgeronde rapportcijfers voor DSW, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 18 **Overzicht rapportcijfers DSW**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	4	-
Belastingen	4	4	-
Corruptie	5	5	-
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	1	-
Gezondheid	3	3	-
Klimaatverandering	1	2	+1
Mensenrechten	5	4	-1
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	2	-
Mijnbouw	2	2	-
Olie en gas	2	3	+1
Wapens	4	4	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	1	1	-

2.2.4 Klaverblad

In Tabel 19 staan de afgeronde rapportcijfers voor Klaverblad, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 19 **Overzicht rapportcijfers Klaverblad**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	6	+2
Belastingen	4	5	+1
Corruptie	6	7	+1
Dierenwelzijn	4	3	-1
Gendergelijkheid	2	2	-
Gezondheid	4	8	+4
Klimaatverandering	5	4	-1
Mensenrechten	6	6	-
Natuur	1	6	+5
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	3	5	+2
Mijnbouw	3	5	+2
Olie en gas	4	5	+1
Wapens	10	9	-1
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	4	4	-

2.2.5 ONVZ

In Tabel 20 staan de afgeronde rapportcijfers voor ONVZ, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 20 **Overzicht rapportcijfers ONVZ**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	4	-
Belastingen	4	5	+1
Corruptie	5	5	-
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	2	+1
Gezondheid	3	3	-
Klimaatverandering	2	1	-1
Mensenrechten	5	4	-1
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	2	-
Mijnbouw	2	2	-
Olie en gas	3	3	-
Wapens	4	4	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	1	3	+2

2.2.6 Univé

In Tabel 21 staan de afgeronde rapportcijfers voor Univé, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 21 **Overzicht rapportcijfers Univé**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	5	+1
Belastingen	4	4	-
Corruptie	6	6	-
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	2	+1
Gezondheid	3	3	-
Klimaatverandering	2	5	+3
Mensenrechten	5	5	-
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	3	3	-
Mijnbouw	3	2	-1
Olie en gas	2	2	-
Wapens	10	9	-1
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	3	6	+3

2.2.7 ZLM

In Tabel 22 staan de afgeronde rapportcijfers voor ZLM, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 22 **Overzicht rapportcijfers ZLM**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	4	-
Belastingen	4	4	-
Corruptie	6	4	-2
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	1	-
Gezondheid	3	3	-
Klimaatverandering	2	4	+2
Mensenrechten	5	4	-1
Natuur	1	1	-
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	3	2	-1
Mijnbouw	3	2	-1
Olie en gas	2	3	+1
Wapens	4	4	-
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	3	4	+1

2.2.8 Zorg en Zekerheid

In Tabel 23 staan de afgeronde rapportcijfers voor Zorg en Zekerheid, per duurzaamheidsthema, risicosector en aspect van de bedrijfsvoering.

Tabel 23 **Overzicht rapportcijfers Zorg en Zekerheid**

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Rapportcijfer 2021	Rapportcijfer 2022	Vershil
<i>Thema</i>			
Arbeidsrechten	4	7	+3
Belastingen	4	4	-
Corruptie	5	5	-
Dierenwelzijn	1	1	-
Gendergelijkheid	1	1	-
Gezondheid	3	6	+3
Klimaatverandering	1	3	+2
Mensenrechten	5	6	+1
Natuur	1	6	+5
<i>Sector</i>			
Maakindustrie	2	4	+2
Mijnbouw	2	3	+1
Olie en gas	2	4	+2
Wapens	4	8	+4
<i>Bedrijfsvoering</i>			
Transparantie en verantwoording	2	3	+1

3

Resultaten per duurzaamheidsthema

3.1 Arbeidsrechten

3.1.1 Wat staat er op het spel?

Bescherming van mensen in hun werkomgeving is een fundamentele verantwoordelijkheid van bedrijven en overheden. Werknemers hebben het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden, goede arbeidsvoorwaarden, vrijheid van organisatie en collectieve onderhandeling, een leefbaar loon en eerlijke wervingspraktijken. Ook dient arbeid vrij te zijn van discriminatie, kinderarbeid en dwangarbeid. Deze arbeidsrechten dragen bij aan de ontwikkeling van duurzaam menselijk kapitaal en aan de democratisering van samenlevingen. Goede afspraken omtrent werk en beloning, bescherming van dienstverbanden en goed functionerende overlegstructuren tussen werkgevers en werknemers dragen bij aan het welzijn van werknemers. Veiligheid op het werk is essentieel om ongelukken te voorkomen.

Speciale aandacht gaat uit naar de positie van vrouwen. Het inkomen van vrouwen levert een bijdrage aan de gezondheid en productiviteit van families, lokale gemeenschappen en toekomstige generaties. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen op de werkvloer draagt bij aan armoedebestrijding en verhoging van de levensstandaard, en daarmee aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties.²

De wereldwijde financiële en economische crisis van 2008 heeft blijvende invloed op de banenmarkt: er is steeds minder zekerheid voor werknemers, vooral voor jongeren. In 2015 benoemde de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) in verband hiermee het belang van regulering van de arbeidsmarkt en versterking van de rechtsbescherming van werknemers.³ Het beleggingsbeleid van verzekeringsgroepen kan ervoor zorgen dat wordt geïnvesteerd in bedrijven die aandacht hebben voor arbeidsrechten en het creëren van een duurzame groei van de werkgelegenheid, in overeenstemming met SDG 8: Waardig werk en economische groei.

3.1.2 Overzicht scores

Tabel 24 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Arbeidsrechten, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 24 Scores Arbeidsrechten: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	9	6	5	9	7	7	7	8	7,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	+1	-	-1	+4	+4	-1	+4	+12

Tabel 25 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Arbeidsrechten, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 25 Scores Arbeidsrechten: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	4	7	4	6	4	5	4	7	5,1
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+3	-	+2	-	+1	-	+3	+9

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.1.

3.1.3 Analyse beleid arbeidsrechten

Binnen de kerngroep is het beleid voor arbeidsrechten gemiddeld ruim voldoende (gemiddelde score 7,3). Achmea en ASR hebben met een rapportcijfer van 9 (zeer goed) het beste beleid voor arbeidsrechten. Netto is de score voor dit thema 12 punten verbeterd binnen de kerngroep. Deze verbetering is met name te danken aan de drie zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ, die allen vier punten hoger scoren dan in het vorige onderzoek. Allianz loopt met een rapportcijfer van 5 (twijfelachtig) achter binnen de kerngroep en behaalt ook geen hogere score dan in het vorige onderzoek.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor arbeidsrechten over het algemeen nog twijfelachtig (gemiddelde score 5,1). Wel hebben De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid hun beleid aanzienlijk verbeterd. Zij scoren nu alle drie voldoende en daarmee ook hoger dan Allianz in de kerngroep. De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben hun beleid voor arbeidsrechten amber verbeterd sinds het vorige onderzoek en scoren wederom onvoldoende.

Wel verwachten alle verzekeraars van bedrijven dat ze de belangrijkste arbeidsrechten van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) toepassen, zoals het verbod op kinderarbeid, dwangarbeid, discriminatie en het recht op collectieve onderhandeling. Voor Allianz geldt dit beleid alleen voor de beleggingen op de eigen balans en niet voor vermogensbeheer voor klanten. Daarnaast verwachten de meeste verzekeraars van bedrijven dat ze beleid hebben voor veiligheid en gezondheid op de werkvloer en dat ze arbeidsrechtencriteria opnemen in hun inkoopbeleid.

Een aanzienlijk deel van de verzekeraars is ook aangesloten bij het engagementinitiatief *Platform Living Wage Financials* (PLWF), dat bedrijven in een aantal sectoren aanspoort om medewerkers een leefbaar loon te betalen. Achmea en ASR zijn echter de enigen die een leefbaar loon structureel hebben opgenomen in hun beleid voor alle sectoren. De overige verzekeraars kunnen hun beleid onder meer verbeteren door hun voorbeeld te volgen. Verder hebben alleen Achmea en Menzis beleid om bedrijven aan te sporen om eerlijke wervingspraktijken te hanteren.

3.2 Belastingen

3.2.1 Wat staat er op het spel?

Voor elke democratische samenleving zijn belastinginkomsten van essentieel belang om publieke voorzieningen zoals gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur en sociale zekerheid te financieren. Om belastingen te kunnen innen, is de opbouw van een capabel en betrouwbaar ambtenarenapparaat nodig.

Ook bedrijven hebben baat bij publieke voorzieningen en daarmee hebben ze ook een verantwoordelijkheid om belastingen te betalen in ieder land waarin ze actief zijn. Toch profiteren veel financiële instellingen, bedrijven en particulieren van de verschillen tussen landen in de hoogte van belastingheffingen en van mazen in nationale belastingregels. Multinationale ondernemingen zijn vaak weinig transparant over hun belastingbetalingen. Daarbij wordt er vaak gebruik gemaakt van brievenbusmaatschappijen in belastingparadijzen. Hierdoor is het niet duidelijk hoeveel en waar belasting wordt betaald. Ook financiële instellingen maken gebruik van belastingparadijzen, als dienstverlening aan hun klanten en om hun eigen belastingbetalingen te beperken.

Belastingontwijking is in strijd met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen: het getuigt van gebrek aan maatschappelijke verantwoordelijkheid om overheden inkomsten te onthouden waarmee ze hun land op sociaal en economisch gebied kunnen ontwikkelen.⁴

Volgens schattingen van het Tax Justice Network (TJN) is er door de 'superrijken' tussen de USD 21 en USD 32 biljoen aan onbelaste vermogens weggesluisd naar belastingparadijzen.⁵ Verder berekende TJN dat alleen al multinationals uit de Verenigde Staten USD 500 tot USD 700 miljard aan omzet boekhoudkundig hebben verplaatst naar landen waar de daaruit volgende winsten niet worden belast of heel laag worden belast.⁶

Volgens het *International Monetary Fund* (IMF) moeten nationale belastingwetten en internationale belastingafspraken hervormd worden om *Base Erosion and Profit Sharing* (BEPS) te voorkomen. Potentieel bestaat het overheidsbudget van ontwikkelingslanden voor 10-15% uit belastinginkomsten afgedragen door daar gevestigde buitenlandse dochterbedrijven van multinationale ondernemingen.⁷ Volgens het IMF zijn ontwikkelingslanden meer kwetsbaar voor BEPS-activiteiten van multinationale ondernemingen dan OESO-landen.⁸ Volgens schattingen van de Verenigde Naties lopen ontwikkelingslanden jaarlijks USD 100 miljard mis als gevolg van belastingontwijking door multinationals, wat ten koste gaat van de benodigde uitgaven voor uitbanning van extreme armoede, een van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG 1: Geen armoede).⁹

Verzekeraars hebben de verantwoordelijkheid om alleen te investeren in bedrijven die in de landen waar ze actief zijn de verschuldigde belastingen betalen. Dit betekent ook dat ze van bedrijven zouden moeten verlangen dat ze transparant zijn over de (internationale) bedrijfsstructuur, en per land rapporteren over de omzet- en winstcijfers, het aantal werknemers, belastingbetalingen en overheidssubsidies. Ook dienen verzekeraars zich niet schuldig te maken aan belastingontwijking.

3.2.2 Overzicht scores

Tabel 26 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Belastingen, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 26 Scores Belastingen: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	9	3	1	7	7	5	6	6	5,5
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+2	-	-	-1	+4	+2	+1	+1	+9

Tabel 27 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Belastingen, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 27 Scores Belastingen: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	4	4	4	5	5	4	4	4	4,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	-	-	+1	+1	-	-	-	+2

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.2.

3.2.3 Analyse beleid belastingen

Binnen de kerngroep is het beleid voor belastingen gemiddeld krap voldoende (gemiddelde score 5,5). Het merendeel van de kerngroep scoort echter voldoende. De relatief lage score komt hoofdzakelijk door erg lage rapportcijfers van Allianz (score 1) en Aegon (score 3). Achmea heeft met een rapportcijfer van 9 (zeer goed) het beste belastingbeleid van de kerngroep. Netto is de score van de kerngroep negen punten verbeterd ten opzichte van het vorige onderzoek. Met name het belastingbeleid van CZ is sterk verbeterd (+4 punten). Allianz (score 1) en Aegon (score 3) blijven sterk achter bij de rest van de verzekeraars in de kerngroep. Met name bij Allianz is de eigen belastingtransparantie onvoldoende en ontbreekt enig belastingbeleid ten aanzien van bedrijven waarin het belegt.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor arbeidsrechten over het algemeen onvoldoende (gemiddelde score 4,3). De Goudse en Klaverblad scoren beiden één punt hoger dan in het vorige onderzoek, maar ook hun belastingbeleid blijft twijfelachtig (score 5). De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben hun beleid niet of nauwelijks verbeterd.

Wel verwachten alle verzekeraars, behalve Allianz, van bedrijven dat ze zich houden aan de belastingnormen in de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. De verzekeraars kunnen hun beleid onder meer verbeteren door verwachtingen in hun beleggingsbeleid op te nemen die voorbij deze minimumcriteria gaan. Alleen Achmea en CZ verwachten bijvoorbeeld van bedrijven dat ze transparant zijn over hun hele groepsstructuur. Achmea is bovendien de enige verzekeraar die van bedrijven verwacht dat ze per land waarin ze actief zijn verslag doen over hun omzet, winst, FTE's en belastingafdrachten en dat ze een uitleg publiceren van alle activiteiten van dochterondernemingen in belastingparadijzen.

3.3 Corruptie

3.3.1 Wat staat er op het spel?

Corruptie heeft een negatieve impact op zowel de politieke als sociale omstandigheden in een land en kan ook milieuschade veroorzaken. Op politiek vlak vormt corruptie een belemmering voor de ontwikkeling en handhaving van een rechtsstaat. Het ondermijnt het vertrouwen van burgers in de politiek, wat leidt tot frustratie en apathie. Het maakt de weg vrij voor politieke leiders, al dan niet democratisch gekozen, om zich zonder toezicht staatseigendom toe te eigenen.¹⁰

Volgens Transparency International (TI) vindt corruptie vooral plaats in lage-inkomenslanden. In een groot aantal landen lijdt het belastingstelsel onder corruptiepraktijken. Dit leidt tot verlaging van de belastinginkomsten en beperkt de mogelijkheden van overheden om aan hun verplichtingen jegens de samenleving en burgers te voldoen.¹¹ Corruptie kan ook leiden tot grootschalige plundering van natuurlijke hulpbronnen, zoals hout, edelstenen en mineralen.¹²

Lobbypraktijken kunnen hetzelfde effect hebben als corruptiepraktijken. Het bedrijfsleven oefent sterke invloed uit op wet- en regelgeving. Sinds midden jaren negentig stellen de Canadese en Amerikaanse overheid het bedrijven en organisaties verplicht om hun lobbypraktijken te registreren. Binnen de Europese Unie bestaat er sinds 2008 een Transparantieregister waarin bedrijven en organisaties op vrijwillige basis hun lobbypraktijken kunnen registreren.

Corruptiebestrijding is opgenomen in Duurzame Ontwikkelingsdoel (SDG) 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten.¹³

3.3.2 Overzicht scores

Tabel 28 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Corruptie, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 28 Scores Corruptie: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	9	7	5	9	6	6	7	8	7,1
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+4	+1	-1	-	+5	+5	-1	+3	+16

Tabel 29 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Corruptie, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 29 Scores Corruptie: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	4	6	5	7	5	6	4	5	5,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-2	+1	-	+1	-	-	-2	-	-2

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.3.

3.3.3 Analyse beleid corruptie

Binnen de kerngroep is het beleid tegen corruptie over het algemeen ruim voldoende (gemiddelde score 7,1). Achmea en ASR hebben met een rapportcijfer van 9 (zeer goed) het beste beleid tegen corruptie. Netto is de score voor dit thema 16 punten verbeterd binnen de kerngroep. Deze verbetering is te danken aan sterk verbeterd beleid van Achmea en de zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ. Allianz loopt met een rapportcijfer van 5 (twijfelachtig) achter binnen de kerngroep en scoort lager dan in het vorige beleidsonderzoek.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid tegen corruptie over het algemeen nog twijfelachtig (gemiddelde score 5,3). De Goudse en Klaverblad hebben hun beleid het meest verbeterd en scoren beiden één punt hoger dan in het vorige onderzoek, maar verder scoren de verzekeraars in de groep nieuwkomers gelijk of slechter dan in het vorige beleidsonderzoek. Deze lagere scores zijn echter hoofdzakelijk het gevolg van wijzigingen in de FFG-methode, niet van verslechterd beleid van de verzekeraars. Alleen bij NN Group verslechterde het beleid voor corruptie daadwerkelijk.

Alle verzekeraars, behalve Allianz, verwachten wel van bedrijven dat ze zich houden aan de anti-corruptienormen van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Het ontbreekt echter nog aan verwachtingen die voorbij deze minimumcriteria gaan. Zo zijn Achmea en ASR de enige verzekeraars die bedrijven aansporen om transparant te zijn over hun uiteindelijke begunstigden.

Voor de eigen bedrijfsvoering is het anti-corruptiebeleid bij de meeste verzekeraars redelijk op orde. Het ontbreekt bij een aantal verzekeraars echter onder meer nog aan publiek beschikbaar beleid tegen belangenverstrengeling en omkoping in de eigen bedrijfsvoering (CZ, DSW, De Goudse, ONVZ en ZLM) en om de uiteindelijke begunstigden van een bedrijf te verifiëren (Aegon, Allianz, NN Group, ANWB (Unigarant), Univé en ZLM). Behalve Achmea, Aegon, Allianz, ASR en NN Group kunnen de verzekeraars ook verbeteren door transparant te zijn over hun lobbypraktijken.

3.4 Dierenwelzijn

3.4.1 Wat staat er op het spel?

Dieren zijn, net als mensen, wezens met gevoel, die respect en bescherming verdienen. Op basis van de Five Freedoms moeten zij in staat worden gesteld hun natuurlijke, soorteigen gedrag te vertonen, vrij te zijn van fysiek ongerief en van pijn en chronische stress.¹⁴

Wereldwijd bestaat 70% van de veeteelt uit intensieve veehouderij.¹⁵ Met name in de intensieve veehouderij (waaronder de gangbare varkens-, pluimvee-, vleesvee-, konijnen-, geiten- en melkveehouderijen, waarbij melkkoeien jaarrond op stal worden gehouden, en vissen in de intensieve aquacultuur) staat het welzijn van dieren onder druk, doordat ze worden gehouden in ronduit slechte omstandigheden. Zo worden verreweg de meeste dieren in te kleine, kale, onnatuurlijke ruimten gehouden, komen ze vaak niet of nauwelijks buiten, ondergaan ze dikwijls onverdoofd ingrepen (staarten knippen, snaveln kappen, tandenvijlen) en kunnen ze praktisch geen soorteigen gedrag vertonen, zoals het zorgen voor hun jongen, het bouwen van een nest of het nemen van een modder- of zandbad. Omschakeling van de intensieve veehouderij naar het diervriendelijk houden van landbouwdieren is daarom essentieel om dierenwelzijn te verbeteren.

Intensieve veeteelt brengt ook gezondheidsrisico's voor mensen met zich mee, door toenemende resistentie van bacteriën of blootstelling aan ziekten die van dier op mens worden overgebracht.¹⁶

Transport van dieren over lange afstanden kan leiden tot stress, uitputting, uitdroging, verwonding, ziekte en zelfs sterfte, naarmate de reis langer duurt. Ook dierenwelzijn in slachthuizen verdient de nodige aandacht. Zo zijn dieren soms nog bij bewustzijn tijdens de slacht doordat de verdoving niet goed wordt uitgevoerd, of worden ze zelfs zonder voorafgaande verdoving geslacht.

Ook de bontindustrie, de plezierjacht en het jachttoerisme zijn onverenigbaar met het behartigen van het dierenbelang. In steeds meer landen wordt het houden van dieren voor hun vacht aan banden gelegd of in het geheel uitgebannen. Hetzelfde geldt voor proefdiergebruik in de cosmeticasector – dit schaadt het welzijn van dieren. Proefdiergebruik in deze sector is onnodig en onacceptabel. In de farmaceutische industrie zijn dierenwelzijnsnormen noodzakelijk en dient het gebruik van proefdieren zo veel mogelijk te worden beperkt.

Genetische modificatie van dieren wordt steeds meer toegepast, zowel in laboratoria als in de veeteelt. Naast de risico's hiervan op het socio-economische en milieutechnische vlak, is de kans op dierenleed als gevolg van genetische modificatie aanzienlijk.¹⁷

In de amusementsindustrie moeten (wilde) dieren vaak kunstjes doen die niet passen bij hun aard. Tevens worden ze gehuisvest in te kleine ruimten waardoor zij zich niet of te weinig vrij kunnen bewegen. Dit leidt in veel gevallen tot apathisch, stereotiep gedrag zoals het eindeloos heen en weer door de kooi lopen. Dergelijke activiteiten zijn onacceptabel.

Bestaande wetgeving in de meeste landen beschermt het welzijn van dieren onvoldoende. Financiële instellingen zouden daarom, als zij investeren in één van deze sectoren, een beleggingsbeleid moeten hebben dat recht doet aan het welzijn van dieren en dat verder gaat dan het zich enkel houden aan de bestaande wetgeving.

3.4.2 Overzicht scores

Tabel 30 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Dierenwelzijn, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 30 Scores Dierenwelzijn: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	3	1	3	7	4	1	1	9	3,6
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-2	-1	+1	-	+3	-	-	+8	+9

Tabel 31 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Dierenwelzijn, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 31 Scores Dierenwelzijn: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	1	2	1	3	1	1	1	1	1,4
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+1	-	-1	-	-	-	-	-

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.4.

3.4.3 Analyse beleid dierenwelzijn

Binnen de kerngroep is het beleid voor dierenwelzijn gemiddeld onvoldoende (gemiddelde score 3,6). VGZ heeft met een rapportcijfer van 9 (zeer goed) het beste beleid voor dierenwelzijn. Dit is een gevolg van de nauwe samenwerking met vermogensbeheerder Actiam bij de invulling en uitvoering van het beleid. ASR scoort daarna het hoogst met een 7 (ruim voldoende). De overige verzekeraars in de kerngroep scoren allemaal onvoldoende. CZ heeft het beleid wel aanzienlijk verbeterd en scoort drie punten hoger dan in het vorige beleidsonderzoek. Aegon, Menzis en NN Group hebben vrijwel geen beleid om dierenwelzijn bij bedrijven te verbeteren en scoren alle drie een 1 (zeer slecht).

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor dierenwelzijn over het algemeen zeer slecht (score 1). De Goudse (score 2) en Klaverblad (score 3) zijn de enige verzekeraars in de groep nieuwkomers met enig beleid om bedrijven aan te sporen zorg te dragen voor dierenwelzijn, maar ook hun beleid is nog ruim onvoldoende. De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben vrijwel geen beleid en scoren allen een 1 (zeer slecht). Sinds het vorige onderzoek is het beleid van de verzekeraars ook nauwelijks verbeterd.

Het ontbreekt in het beleid van de meeste verzekeraars met name aan concrete verwachtingen rondom dierenwelzijn bij bedrijven in de veehouderij en voedingssector. Zo zijn Achmea, ASR, VGZ en Klaverblad de enige verzekeraars die van bedrijven verwachten dat ze geen extreem beperkende huisvestingsmethoden voor dieren hanteren en spoort alleen VGZ bedrijven aan om zich te houden aan de criteria in de *Farm Animal Responsible Minimum Standards* (FARMS).

3.5 Gendergelijkheid

3.5.1 Wat staat er op het spel?

Het begrip "gender" verwijst naar sociaal geconstrueerde identiteiten, eigenschappen en rollen van mannen en vrouwen. Gender bepaalt wat binnen een bepaalde context van de begrippen 'mannen' en 'vrouwen' verwacht, gewaardeerd en toegestaan wordt. Gendergelijkheid verwijst dan ook naar gelijke rechten, verantwoordelijkheden en kansen voor mannen en vrouwen. Om gendergelijkheid te bereiken is het van belang dat de rechten en mogelijkheden van mensen niet afhankelijk zijn van hun geslacht of seksuele oriëntatie.¹⁸

Genderongelijkheid raakt ook mannen en transgenders en heeft ook betrekking op seksuele oriëntatie (homoseksueel, lesbisch, biseksueel, interseksueel). De Eerlijke Verzekeringswijzer kijkt met betrekking tot gender met name naar ongelijkheid in relatie tot vrouwen.

Traditionele rolpatronen tussen mannen en vrouwen en aan hen toegeschreven eigenschappen, leiden tot ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen. Om een paar voorbeelden te noemen:

- Het armoedepercentage onder alleenstaande vrouwen met en zonder kinderen ligt hoger dan onder mannen, zowel in ontwikkelde als minder ontwikkelde landen;¹⁹
- Vrouwen hebben minder dan mannen toegang tot financiële systemen;²⁰
- Wettelijke rechten van vrouwen zijn in de meeste landen ongelijk vergeleken met de rechten van mannen;²¹
- Gender gerelateerd geweld treft wereldwijd minstens 35% van de vrouwen;²²
- De werkgelegenheid onder vrouwen is lager dan die onder mannen en bij gelijke functies en werkervaring is het salaris van vrouwen vaak lager dan dat van mannen;²³
- Vrouwen zijn minder dan mannen werkzaam in topfuncties;²⁴

In de slotverklaring van de VN-vrouwenconferentie in Beijing (1995), worden overheden en bedrijven opgeroepen om deelname van vrouwen in bestuursfuncties en besluitvorming te bevorderen. Deze oproep is door een groot aantal landen uitgewerkt in quotaregelingen voor vrouwenparticipatie. De Europese Commissie heeft herhaaldelijk een voorstel ingediend waarin is vastgelegd dat besturen van beursgenoteerde onderneming voor minimaal 40% uit vrouwen dient te bestaan.²⁵ Bovendien hebben een aantal EU-lidstaten, waaronder België, Frankrijk, Nederland en Zweden, verschillende soorten wetten aangenomen, waaronder bindende en vrijwillige genderquota voor raden van bestuur.²⁶

Gendergelijkheid is ook onderdeel van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's), waaronder SDG 5 (Gendergelijkheid), en beoogt het tegengaan van alle vormen van discriminatie, geweld, seksuele uitbuiting, kindhuwelijken en verbetering van de economische en burgerrechten van vrouwen.

Verzekeringsgroepen kunnen gendergelijkheid bevorderen door als werkgever doorstroming van vrouwen naar topposities te stimuleren en in hun beloningssystemen zorg te dragen voor gelijke betaling van mannen en vrouwen in vergelijkbare functies en met vergelijkbare werkervaring. Ook in hun rol als investeerder kunnen zij invloed uitoefenen op gelijke behandeling van mannen en vrouwen door bedrijven waarin zij beleggen, door criteria daaromtrent op te nemen in hun verantwoord beleggingsbeleid.

3.5.2 Overzicht scores

Tabel 32 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Gendergelijkheid, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 32 Scores Gendergelijkheid: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	7	2	3	9	4	3	4	7	4,9
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+3	-	-	+2	+3	+2	-	+5	+15

Tabel 33 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Gendergelijkheid, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 33 Scores Gendergelijkheid: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	2	1	1	2	2	2	1	1	1,5
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	-	-	-	+1	+1	-	-	+3

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.5.

3.5.3 Analyse beleid gendergelijkheid

Binnen de kerngroep is het beleid voor gendergelijkheid over het algemeen twijfelachtig (gemiddelde score 4,9). ASR heeft met een rapportcijfer van 9 (zeer goed) het beste genderbeleid van de kerngroep. Zo verwacht ASR van bedrijven dat ze beleid voeren tegen genderdiscriminatie, salarishgelijkheid waarborgen en de toegang van vrouwen tot seniorposities verbeteren. Achmea en VGZ scoren beiden ruim voldoende (score 7) en hebben beiden hun beleid aanzienlijk verbeterd ten opzichte van het vorige onderzoek. CZ en Menzis hebben ook verbeteringen doorgevoerd in hun genderbeleid, maar scoren nog steeds onvoldoende. Aegon (score 2), Allianz (score 3) en NN Group (score 4) scoren allen onvoldoende en hebben hun beleid ook niet of nauwelijks verbeterd. Aegon en Allianz hebben geen specifiek beleid om gendergelijkheid bij bedrijven waarin wordt beled te verbeteren.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor gendergelijkheid gemiddeld slecht (gemiddelde score 1,5). Geen van de verzekeraars in de groep nieuwkomers scoort beter dan een 2. Behalve bij Univé ontbreekt het bij alle verzekeraars bijvoorbeeld aan een publiek beschikbaar beleid tegen genderdiscriminatie en gender-gerelateerd geweld in de eigen bedrijfsvoering. Geen van de verzekeraars in de groep nieuwkomers heeft specifiek beleid opgesteld om gendergelijkheid bij bedrijven waarin wordt beled te verbeteren.

3.6 Gezondheid

3.6.1 Wat staat er op het spel?

Een goede gezondheid is van grote waarde. Het recht op de hoogst haalbare standaard op het gebied van fysieke en mentale gezondheid is als eerste door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) erkend als een mensenrecht (1946) en daarna ook opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948). De verantwoordelijkheid van bedrijven ten aanzien van het recht op gezondheid betekent in de eerste plaats dat de gezondheid van hun werknemers, klanten en omwonenden niet aangetast zou moeten worden door hun producten of productieprocessen.²⁷

Ten aanzien van hun werknemers moeten bedrijven erop toezien dat zij niet onnodig worden blootgesteld aan schadelijke stoffen en dat de werkomstandigheden veilig zijn.²⁸ De verspreiding van (nieuwe) schadelijke stoffen in het milieu brengt risico's voor de volksgezondheid met zich mee. Betrokken partijen zouden meer moeten doen dan zich aan de bestaande regels houden en het voorzorgprincipe moeten toepassen. Deze voorzorgsmaatregelen hebben vooral betrekking op twee groepen chemicaliën: *Endocrine Disrupting Chemicals (EDCs)* die effect hebben op natuurlijke hormonen en *Persistent Organic Pollutants (POPs)* die niet of langzaam worden afgebroken in de natuur.²⁹

Volgens de WHO doodt onveilig (drink-)water ongeveer 485.000 mensen per jaar en hebben bijna 1 miljard mensen geen toegang tot veilig drinkwater. Vrouwen, kinderen en economisch achtergestelde bevolkingsgroepen ondervinden hiervan de grootste gevolgen.³⁰ Ook luchtvervuiling, door onder andere de uitstoot van de transportsector en in Zuidoost-Azië in toenemende mate door veenbranden, is schadelijk voor de volksgezondheid.³¹

Bedrijven kunnen overwegen om de toegang tot essentiële gezondheidszorg, schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen te ondersteunen en een gezonde leefstijl te stimuleren. Volgens de Access to Medicine Foundation zouden door een betere toegang tot medicijnen jaarlijks de levens van tien miljoen mensen gered kunnen worden die sterven aan te voorkomen of behandelbare ziektes zoals HIV/Aids en malaria. Farmaceutische bedrijven kunnen een grote rol spelen door in te zetten op de ontwikkeling van vaccinaties en medicijnen voor veelvoorkomende tropische ziektes zodat de gezondheidssituatie in ontwikkelingslanden verbeterd wordt. Daarnaast kunnen farmaceutische bedrijven zorgen voor een laagdrempelig aanbod van medicijnen in ontwikkelingslanden door deze voor betaalbare prijzen ter beschikking te stellen.³²

Resistentie van micro-organismen in mensen, voedsel en dieren tegen de meest gebruikte antimicrobiële stoffen voor de behandeling van onder andere tuberculose, malaria, hiv en influenza is een complex probleem dat de verwezenlijking van de SDG's in gevaar brengt. Het terugdringen van onnodig gebruik van antibiotica zal positieve gevolgen hebben voor het ontstaan van resistentie.³³

Volgens de WHO zouden 820.000 doden onder kinderen jonger dan vijf jaar voorkomen kunnen worden als alle kinderen onder de twee jaar borstvoeding zouden krijgen. Echter, de maatschappelijke overtuiging dat moedermelk onvoldoende is, gebrek aan voldoende kennis en ondersteuning voor moeders die borstvoeding geven en de agressieve promotie van vervangingsmiddelen voor moedermelk, dragen bij aan dalende borstvoedingspercentages.³⁴

Van tabak is algemeen bekend dat het verschillende vormen van kanker en hartaandoeningen veroorzaakt, evenals andere ziekten. Hoewel de antirookwetgeving in sommige landen effectief is geweest in het terugdringen van het tabaksgebruik, ontbreekt deze wetgeving nog vaak - gedeeltelijk als gevolg van uitgebreide lobbyinspanningen van de tabaksindustrie.³⁵

Het bevorderen van gezondheid is opgenomen in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG 3: Goede gezondheid en welzijn).

Met al deze aspecten moeten verzekeringsgroepen rekening houden bij de ontwikkeling van een beleggingsbeleid op het gebied van gezondheid.

3.6.2 Overzicht scores

Tabel 34 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Gezondheid, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 34 Scores Gezondheid: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	9	4	1	10	8	6	4	9	6,4
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+1	-	+1	+7	+5	-1	+6	+19

Tabel 35 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Gezondheid, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 35 Scores Gezondheid: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	3	6	3	8	3	3	3	6	4,4
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	+3	-	+4	-	-	-	+3	+11

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.6.

3.6.3 Analyse beleid gezondheid

Binnen de kerngroep is het beleid voor gezondheid gemiddeld voldoende (gemiddelde score 6,4). Opgeteld is het rapportcijfer van de acht verzekeringsgroepen ook sterk verbeterd. Er zijn echter grote verschillen tussen de hoger en lager scorende verzekeraars en de verbeteringen zijn met name te danken aan nieuw beleid van de zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ. ASR heeft met een rapportcijfer 10 (uitstekend) het beste beleid voor gezondheid. Achmea (score 9), VGZ (score 9) en CZ (score 8) hebben ook goed beleid voor gezondheid. Aegon en NN Group (beiden score 4) blijven achter bij de andere verzekeraars in de kerngroep en Allianz heeft met een rapportcijfer 1 (zeer slecht) het slechtste beleid van alle verzekeraars in dit onderzoek. Allianz is ook de enige verzekeraar in dit onderzoek die de tabaksindustrie niet van belegging heeft uitgesloten.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid nog ondermaats (gemiddelde score 4,4). Wel is de opgetelde score aanzienlijk hoger dan in het vorige onderzoek. Deze verbeteringen zijn met name te danken aan nieuw beleid van De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid. Met name Klaverblad (score 8) heeft het beleid sterk verbeterd, onder meer door verwachtingen op te stellen over hoe bedrijven waarin wordt belegd om moeten gaan met gevaarlijke en chemische stoffen. De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid hebben daarmee beter beleid voor gezondheid dan een aanzienlijk deel van de verzekeraars in de kerngroep. De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben hun beleid niet of nauwelijks verbeterd en scoren nog steeds onvoldoende.

3.7 Klimaatverandering

3.7.1 Wat staat er op het spel?

Wereldwijde klimaatverandering zorgt voor ingrijpende veranderingen in ecosystemen, waardoor samenlevingen meer risico lopen op bijvoorbeeld overstromingen en orkanen. Dit proces is een direct resultaat van menselijke activiteiten die de concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer doen toenemen. Volgens het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) is het zeer aannemelijk dat meer dan de helft van de temperatuurstijging die zich tussen 1951 en 2010 heeft voorgedaan door menselijk toedoen is veroorzaakt.³⁶ De belangrijkste oorzaken zijn het gebruik van fossiele brandstoffen voor energie, industrie, verkeer en vervoer, evenals ontbossing en intensieve landbouw- en veeteelt.

Klimaatverandering zal waarschijnlijk leiden tot een toename van extreme weersomstandigheden zoals aanhoudende warmere periodes, droge periodes, extreme regenval en hittegolven. Deze ontwikkelingen hebben en zullen grote consequenties hebben voor natuur, milieu en de menselijke leefomgeving.³⁷

- Wereldwijd is de temperatuur van de oceanen en op het land met gemiddeld 0,85 graden Celsius toegenomen (1880-2012);
- Door smelting trekken gletsjers zich terug, breken ijskappen en zee-ijs af, vermindert het sneeuwdek dat zonlicht weerkaatst en stijgen de temperaturen van permafrost;
- Tussen 1901 en 2010 is de zeespiegel wereldwijd gemiddeld 19 cm gestegen;
- Volgens scenario's van de IPCC kan de stijging van de zeespiegel verder toenemen, variërend van 26 tot 82 cm;
- Er ontstaat een verhoogd risico op bosbranden in veengebieden;
- De stijgende zeespiegel heeft effect op eilanden en kustgebieden, waardoor het risico op overstromingen toeneemt en waardoor de kans bestaat dat deze gebieden deels onbewoonbaar worden;
- Toename van mensen die wonen in een gebied met een tekort aan (drink)water en bedreiging van voedselzekerheid.

Tijdens de 21^e Klimaatconferentie in Parijs (2015) is als doelstelling afgesproken om de wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 2, maar bij voorkeur 1,5 graden Celsius, in 2100.³⁸ Ook is het tegengaan van klimaatverandering opgenomen in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG 13: Klimaatactie).

Het *Emissions Gap Report 2019* van het VN-milieuprogramma (UNEP) benadrukt dat de wereld op het punt staat de kans te missen om de opwarming van de aarde te beperken, en dat het halen van die doelstelling een wereldwijde emissiereductie van gemiddeld 7,6% per jaar zou vereisen. Een snelle overgang van de mondiale energiesector wordt beschouwd als de sleutel tot het bereiken van deze doelstellingen en vereist op zijn minst.³⁹

- Uitbreiding van hernieuwbare energie;
- Uitfasering van steenkool voor een snelle transitie naar een CO₂-arm energiesysteem;
- Transitie naar CO₂-arm vervoer, met de nadruk op elektrische mobiliteit;
- Het verminderen van de CO₂-uitstoot van de energie-intensieve industrie; en
- Het vermijden van toekomstige emissies en het verbeteren van de toegang tot energie.

Dit is in lijn met eerdere bevindingen van het *Emissions Gap Report* in 2017, waarin werd gesteld dat tussen tachtig en negentig procent van de steenkoolreserves, ongeveer 35 procent van de oliereserves en vijftig procent van de gasreserves wereldwijd in de grond moeten blijven.⁴⁰

Er zijn grote investeringen nodig, vooral in ontwikkelingslanden, om aanpassingen aan de gevolgen van klimaatverandering te realiseren. Grote groepen mensen in ontwikkelingslanden zijn kwetsbaarder voor klimaatverandering omdat hun levensonderhoud meer afhankelijk is van klimatologische omstandigheden en omdat het voor deze groepen lastiger is om zich aan extreme weersomstandigheden aan te passen.⁴¹ Volgens schattingen is er alleen al voor sub-Sahara Afrika in 2050 een extra investering van USD 60 miljard per jaar nodig voor een 2°C-consistente internationale overeenkomst over financiering voor aanpassing aan klimaatverandering.⁴²

Bedrijven zullen worden geconfronteerd met de gevolgen en risico's van klimaatverandering en met de implementatie van nieuwe wetgeving, maar kunnen ook inspelen op de kansen en innovaties die het met zich meebrengt. Bedrijven zullen actief hun emissies moeten reduceren om de risico's van klimaatverandering zo klein mogelijk te houden. Bovendien is er een energietransitie nodig om de risico's van klimaatverandering te verminderen. Controversiële vormen van grondstofwinning - zoals de winning van olie uit teerzanden, de winning van schaliegas en kolenmijnbouw – verhinderen de energietransitie.

Verzekeringsgroepen zullen fundamentele keuzes moeten maken om de risico's op klimaatverandering te verminderen en om de energietransitie te bevorderen, zowel in hun eigen organisatie als in de bedrijven en organisaties die zij financieren of waarin ze beleggen. Verzekeringsgroepen zullen hun invloed moeten aanwenden om te stimuleren dat er een transitie plaatsvindt van het gebruik van overwegend fossiele brandstoffen (zoals kolen, olie en gas) naar het gebruik van hernieuwbare energiebronnen (zoals wind- en zonne-energie). Dit geldt ook voor het gebruik van grondstoffen voor de vervaardiging van producten. Met hun beleggingsbeslissingen kunnen verzekeringsgroepen een impuls geven aan de circulaire economie, een economisch systeem dat gebruik maakt van grondstoffen die worden teruggewonnen uit afgedankte producten in plaats van de exploitatie van nieuwe grondstoffen waardoor de exploitatie van niet hernieuwbare grondstoffen kan worden tegengegaan.

3.7.2 Overzicht scores

Tabel 36 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Klimaatverandering, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 36 Scores Klimaatverandering: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	8	4	4	8	5	5	5	6	5,6
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+2	+1	+1	+1	+4	+4	-	+5	+18

Tabel 37 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Klimaatverandering, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 37 Scores Klimaatverandering: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	2	3	2	4	1	5	4	3	3,0
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	-	+1	-1	-1	+3	+2	+2	+7

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.7.

3.7.3 Analyse beleid klimaatverandering

Binnen de kerngroep is het klimaatbeleid gemiddeld nog twijfelachtig (gemiddelde score 5,5). Opgeteld is de score van de hele groep wel netto zeventien punten hoger dan in het vorige onderzoek. Deze verbetering is met name te danken aan nieuw beleid van de zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ en aan strikter beleid ten aanzien van beleggingen in fossiele brandstoffen. Toch is alleen het beleid van ASR (score 8), Achmea (score 8) en VGZ (score 6) nog voldoende. Het beleid van de overige verzekeraars in de kerngroep schiet allemaal tekort. Het beleid van CZ en Menzis is ondanks flinke verbeteringen nog steeds twijfelachtig (score 5). Aegon (score 4), Allianz (score 4) en NN Group (score 5) hebben hun klimaatbeleid niet of nauwelijks verbeterd.

Bij alle verzekeraars in de groep nieuwkomers is het klimaatbeleid onvoldoende. Gemiddeld is het rapportcijfer van de verzekeraars slechts 3,0. Het beleid van Univé is binnen de groep nieuwkomers nog het meest ontwikkeld en ook aanzienlijk verbeterd ten opzichte van het vorige onderzoek, maar ook Univé behaalt slechts een rapportcijfer 5 (twijfelachtig). Het rapportcijfer van Klaverblad en ONVZ is één punt lager dan in het vorige onderzoek. Deze lagere beoordeling is echter niet het gevolg van verslechterd beleid, maar van een correctie van een foutieve beoordeling uit het vorige onderzoek.

Wat met name opvalt is dat hoewel veel verzekeraars inmiddels beleid hebben geformuleerd om beleggingen in kolen uit te sluiten of af te bouwen, soortgelijk beleid voor andere fossiele brandstoffen over het algemeen nog ontbreekt. Van alle verzekeraars in dit onderzoek zijn Menzis en ASR de enigen die de productie van olie en gas uitsluiten (Menzis) of een plan hebben om de beleggingen in de olie- en gasindustrie af te bouwen (ASR). Bovendien is het beleid van beide verzekeraars nog beperkt tot bedrijven die fossiele brandstoffen produceren, niet tot bedrijven die met fossiele brandstoffen energie produceren.

3.8 Mensenrechten

3.8.1 Wat staat er op het spel?

Mensenrechten zijn rechten en vrijheden waarop eenieder aanspraak heeft. De rechten en vrijheden die algemeen worden beschouwd als mensenrechten, vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, omvatten burgerrechten en politieke rechten - zoals het recht op leven in vrijheid en vrijheid van meningsuiting - en economische, sociale en culturele rechten - zoals het recht te kunnen leven in waardigheid en het recht op voedsel, werk en onderwijs.⁴³ Specifieke groepen mensen zijn om verschillende redenen meer kwetsbaar of worden van oudsher eerder slachtoffer van geweld en hebben daarom speciale bescherming nodig om te zorgen dat hun mensenrechten hen niet ontzegd worden. Dit geldt voor onder meer vrouwen, meisjes en kinderen in het algemeen, gehandicapten, gastarbeiders en de inheemse bevolking van landen.

Ondernemingen die over landsgrenzen heen opereren, hebben meer macht dan ooit. Hun impact op mensenrechten kan positief zijn, maar ook negatief, vooral in situaties waarin (multinationale) bedrijven gebruik maken van zwakke en slecht ontwikkelde nationale wet- en regelgeving. In sommige sectoren, zoals de olie-, gas- en mijnbouwindustrie, zijn de risico's op mensenrechtenschendingen vaak groot. Traditionele manieren van levensonderhoud worden veelal onmogelijk gemaakt door vervuiling, mensen worden van hun land verjaagd en arbeidsrechten worden geschonden. Als getroffen gemeenschappen proberen hun recht te halen, lopen ze vaak tegen juridische en praktische obstakels aan, zoals ineffectieve rechtssystemen, corruptie en het ontbreken van toegang tot informatie.⁴⁴

In 2018 werden moorden op 321 mensenrechtenverdedigers geregistreerd, van wie 77% werkte aan land-gerelateerde kwesties: het verdedigen van land, milieu of de rechten van inheemse volkeren.⁴⁵ Verder is er een hoog risico op mensenrechtenschendingen tijdens gewapende conflicten en in bezette gebieden.

Staten hebben de plicht om mensenrechten te beschermen en bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren. De verantwoordelijkheden van bedrijven om mensenrechten te respecteren zijn vastgelegd en uitgewerkt in de *United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP's).⁴⁶ Deze richtlijnen zijn van groot belang voor het waarborgen van de mensenrechten, en dus moeten ze ook toegepast worden door financiële instellingen, zowel in hun eigen bedrijfsvoering als in hun beleggingsbeslissingen.

Mensenrechten staan ook centraal in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Ze vormen de basis van meerdere doelen zoals SDG 1: Geen armoede, SDG 2: Geen honger, SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 4: Kwaliteit van onderwijs, SDG 5: Gelijkheid van mannen en vrouwen, SDG 6: Schoon water en sanitaire voorzieningen, SDG 10: Vermindering van ongelijkheden, en SDG 16: Vrede, rechtvaardigheid en sterke instituties.

3.8.2 Overzicht scores

Tabel 38 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Mensenrechten, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 38 Scores Mensenrechten: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	7	6	5	10	7	9	9	10	7,9
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+2	+1	-	+5	+5	-	+7	+22

Tabel 39 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Mensenrechten, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 39 Scores Mensenrechten: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	5	6	4	6	4	5	4	6	5,0
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+1	-1	-	-1	-	-1	+1	-1

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.8.

3.8.3 Analyse beleid mensenrechten

Binnen de kerngroep is het beleid voor mensenrechten over het algemeen ruim voldoende (gemiddelde score 7,9). Opgeteld is de score van de acht verzekeraars in de kerngroep netto 22 punten hoger dan in het vorige onderzoek. Dit is met name te danken aan sterk verbeterd beleid van de zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ. ASR (score 10), VGZ (score 10), Menzis (score 9) en NN Group (score 9) hebben allen zeer goed mensenrechtenbeleid. Allianz is de enige verzekeraar in de kerngroep die niet voldoende scoort (score 5). Dit is met name het gevolg van de beperkte reikwijdte van het mensenrechtenbeleid van Allianz: relevante mensenrechtenprincipes worden alleen toegepast op de beleggingen voor eigen rekening en niet op het vermogensbeheer voor klanten. Daarnaast heeft het beleid van Allianz onvoldoende aandacht voor de impact van bedrijven op kwetsbare groepen, zoals inheemse volkeren, kinderen en mensen met een beperking.

Binnen de groep nieuwkomers is mensenrechtenbeleid gemiddeld nog twijfelachtig (gemiddeld score 5,0). Wel is het beleid van De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid nu voldoende (allen score 6). Het rapportcijfer van DSW, ONVZ en ZLM is één punt lager dan in het vorige onderzoek. Dit is echter niet het gevolg van verslechterd beleid maar van een wijziging in de FFG-methode (toevoeging van een nieuw beoordelingselement, waarvoor deze verzekeraars niet scoren). Het mensenrechtenbeleid van de drie verzekeraars is sinds het vorige onderzoek ongewijzigd gebleven. Wat opvalt in de groep nieuwkomers is dat de meeste verzekeraars wel van bedrijven verwachten dat ze zich aan algemene breed gedragen, internationale mensenrechtenstandaarden houden, zoals de *UN Guiding Principles for Business and Human Rights* (UNGP's), maar dat de verzekeraars in hun beleid nog te weinig aandacht hebben voor specifieke mensenrechtenrisico's in hun beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld met betrekking tot kwetsbare groepen. Zo is Klaverblad

de enige verzekeraar binnen deze groep die beleid heeft rondom landrechten en de rechten van kinderen. Univé en Zorg en Zekerheid zijn op hun beurt de enigen die in hun beleid aandacht hebben voor de rechten van mensen met een beperking.

3.9 Natuur

3.9.1 Wat staat er op het spel?

Biodiversiteit wordt door de in 1992 vastgestelde UN Convention on Biological Diversity (CBD), die tot doel heeft om biodiversiteit te beschermen, in drie categorieën onderverdeeld: ecosystemen en habitats, planten- en diersoorten en genetisch materiaal. Biodiversiteit is van belang voor de economische, ecologische en sociale ontwikkeling van onze samenleving, voor onze toekomst en voor onze recreatiemogelijkheden. Verlies van biodiversiteit brengt potentiële risico's met zich mee zoals de vernietiging van leefgebieden, het verlies van de functies van ecosystemen, de bedreiging van de voedselvoorziening, en het verdwijnen van geneeskrachtige planten en diersoorten, en is daarmee een van de meest urgente milieuproblemen.⁴⁷

Volgens het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) leidt een snelle bevolkingsgroei, toenemende verstedelijking en stijgende consumptie, in combinatie met verwoestijning, landdegradatie en klimaatverandering, tot toenemende waterschaarste, en daarmee een afbraak van beschikbare landbouwgrond en het risico van voedselschaarste.⁴⁸ Volgens het Internationaal Klimaatpanel (IPCC) leiden klimaatverandering en extreme weersomstandigheden tot afbraak van biodiversiteit.⁴⁹

Natuurbescherming, voedselzekerheid en bescherming van watersystemen zijn ook onderdeel van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's 2, 3, 6, 14 en 15).⁵⁰

Het beleggingsbeleid van financiële instellingen kan bijdragen aan oplossingen voor bovengenoemde uitdagingen. Het kan ervoor zorgen dat financiële instellingen hun financiële relaties met bedrijven benutten om verlies van biodiversiteit te voorkomen en tegen te gaan.

3.9.2 Overzicht scores

Tabel 40 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor het thema Natuur, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 40 Scores Natuur: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	9	1	2	10	7	3	6	9	5,9
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	-	-1	+1	+6	+2	-	+8	+16

Tabel 41 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor het thema Natuur, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 41 Scores Natuur: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	1	6	1	6	1	1	1	6	2,9
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+5	-	+5	-	-	-	+5	+15

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 1.9.

3.9.3 Analyse beleid natuur

Binnen de kerngroep is het beleid voor natuur gemiddeld krap voldoende (gemiddelde score 5,9). Opgeteld is de score van alle verzekeraars in de kerngroep netto aanzienlijk hoger dan in het vorige onderzoek. Dit is met name te danken aan zeer sterk verbeterd beleid van zorgverzekeraars VGZ en CZ. ASR heeft met een rapportcijfer 10 (uitstekend) het beste natuurbeleid, Achmea en VGZ volgen met een score 9 (zeer goed). Deze verzekeraars stellen strenge eisen aan bedrijven waarin wordt belegd met betrekking tot hun impact op kwetsbare en beschermde natuurgebieden, bedreigde planten- en diersoorten en waterschaarste.

Menzis heeft het beleid sinds het laatste onderzoek ook verbeterd maar het beleid blijft helaas nog steeds ruim onvoldoende (score 3). Met name Aegon (score 1) en Allianz (score 2) blijven ver achter bij de andere verzekeraars in de kerngroep. Zo ontbreekt het in het beleggingsbeleid van Aegon vrijwel volledig aan concrete verwachtingen ten aanzien van impacts op beschermde en kwetsbare gebieden, bedreigde planten- en diersoorten en waterschaarste. Allianz heeft wel beleid voor kwetsbare natuurgebieden, maar dit beleid is te beperkt in reikwijdte: concrete verwachtingen worden alleen toegepast op beleggingen voor eigen rekening en niet het vermogensbeheer voor klanten.

Binnen de groep nieuwkomers is het natuurbeleid opgedeeld in twee kampen. Eén groep, bestaande uit De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid heeft het natuurbeleid sterk verbeterd sinds het vorige onderzoek, met name ten aanzien van kwetsbare natuurgebieden en bedreigde planten- en diersoorten. Deze verzekeraars hebben nu alle drie een voldoende rapportcijfer (score 6) voor hun natuurbeleid. Zij kunnen hun beleid nog verder verbeteren door van bedrijven te verwachten dat ze hun impacts op waterschaarste in kaart brengen en verminderen. De andere groep nieuwkomers heeft vrijwel geen beleid voor natuur en heeft het beleid ook niet of nauwelijks verbeterd sinds het vorige onderzoek. Bij hen ontbreekt het vrijwel volledig aan verwachtingen ten aanzien van de omgang met kwetsbare natuurgebieden, bedreigde planten- en diersoorten en waterschaarste. De verzekeraars in deze groep kunnen een voorbeeld nemen aan de verbeteringen die De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid hebben doorgevoerd in hun natuurbeleid.

4

Resultaten per risicosector

4.1 Maakindustrie

4.1.1 Wat staat er op het spel?

Tot de maakindustrie behoren alle bedrijfstakken die grondstoffen en materialen tot nieuwe producten verwerken, waardoor dit een veelomvattende en diverse industrie is. Omdat een groot gedeelte van de mondiale beroepsbevolking werkt in de maakindustrie, bijvoorbeeld in de metaal-, kleding- en elektronica-industrie, spelen de ontwikkelingen in deze industrie een grote rol bij het creëren van werkgelegenheid en economische groei. Arbeidsvoorwaarden en arbeidsrechten, zoals het recht op een leefbaar loon, komen regelmatig onder druk te staan vanwege de toenemende globalisering en internationale concurrentie. Om gunstige vestigingsvoorwaarden te creëren, zijn er speciale exportzones ingesteld door overheden waar bestaande arbeidswetgeving niet van toepassing is en weinig belasting wordt betaald. Bij sommige takken van de maakindustrie wordt er veel gebruik gemaakt van laaggeschoolde arbeid. Het gebruik van giftige stoffen brengt risico's met zich mee voor gezondheid en milieu.

Het toenemende wereldwijde gebruik van plastic, vooral plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik, vervuult zowel de oceanen als het land. Met naar schatting 100 miljoen ton plastic afval dat nu in de oceanen wordt aangetroffen, wordt plasticvervuiling algemeen erkend als een nieuw wereldwijd milieuprobleem met grote negatieve gevolgen.⁵¹

Aangezien producenten een groot gedeelte van het productieproces uitbesteden, liggen de grootste sociale en milieuproblemen vaak bij de toeleveranciers. Producenten van halffabricaten, vaak gevestigd in exportzones, en producenten van metalen, mineralen en andere grondstoffen zijn regelmatig betrokken bij grootschalige milieuvervuiling en mensenrechtenschendingen. In de gehele keten spelen de negatieve gevolgen van flexibilisering van arbeidsrelaties. Het beleggingsbeleid van verzekeringsgroepen zou ervoor moeten zorgen dat bedrijven in de maakindustrie verantwoordelijkheid nemen voor het voorkomen van sociale en milieuproblemen bij hun eigen vestigingen en bij die van hun toeleveranciers.

4.1.2 Overzicht scores

Tabel 42 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor de sector Maakindustrie, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 42 Scores Maakindustrie: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	7	4	1	9	6	3	7	8	5,6

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-1	+1	-	-	+5	+2	-	+7	+14

Tabel 43 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor de sector Maakindustrie, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 43 Scores Maakindustrie: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	2	3	2	5	2	3	2	4	2,9
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+1	-	+2	-	-	-1	+2	+4

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 2.1.

4.1.3 Analyse beleid maakindustrie

Binnen de kerngroep is het beleid voor de sector maakindustrie krap voldoende (gemiddelde score 5,6). Opgeteld is de score van de verzekeraars in de kerngroep netto aanzienlijk hoger dan in het vorige onderzoek. Dit is met name te danken aan sterk verbeterd beleid van zorgverzekeraars CZ en Menzis. ASR heeft met een rapportcijfer 9 (zeer goed) het beste beleid voor deze sector. VGZ (score 8), Achmea (score 7) en NN Group (score 7) scoren ook ruim voldoende. Deze vier verzekeraars hebben de meest ambitieuze verwachtingen ten aanzien van de sociale en milieu-impacts van bedrijven in de maakindustrie. Menzis heeft het beleid sinds het laatste onderzoek ook verbeterd maar het beleid blijft helaas nog steeds ruim onvoldoende (score 3). Bij Menzis, Aegon en Allianz ontbreekt het met name aan sectorspecifiek beleid om sociale en milieu-issues in de maakindustrie aan te pakken, bijvoorbeeld met betrekking tot de productie en het gebruik van plastic, watergebruik, leefbaar loon en het werken met duurzaamheidscertificering.

Binnen de groep nieuwkomers ontbreekt het nog grotendeels aan sectorspecifiek beleid voor de maakindustrie. Het gemiddelde rapportcijfer binnen deze groep is daarom slechts 2,9. Geen van de verzekeraars scoort voldoende. Wel hebben Klaverblad (score 5), Zorg en Zekerheid (score 4) en in mindere mate De Goudse (score 3) hun beleid verbeterd ten opzichte van het vorige onderzoek. Dit zijn echter met name verbeteringen in het beleid voor algemene, sector-overschrijdende thema's zoals arbeidsrechten, mensenrechten, en natuur (zie Hoofdstuk 0). Het ontbreekt ook bij de beter scorende verzekeraars in de groep nieuwkomers nog grotendeels aan sectorspecifiek beleid voor bedrijven in de maakindustrie.

4.2 Mijnbouw

4.2.1 Wat staat er op het spel?

Mijnbouw en ertsraffinage zijn in het algemeen vervuilende activiteiten, die de bodem- en

waterkwaliteit aantasten. Destructie van natuurlijke leefomgevingen, vervuiling en erosie zijn veelvoorkomende gevolgen van mijnbouw. Daarnaast zijn sommige mijnbouwmethoden, zoals *Mountaintop Removal Mining* waarbij hele bergtoppen worden verwijderd, en dagbouw-mijnbouw zeer ingrijpend voor ecosystemen. De nadelige ecologische gevolgen van deze mijnbouwmethodes blijven vaak nog lang na sluiting van een mijn merkbaar.

Een ander veelvoorkomend probleem in de mijnbouwindustrie is dat bedrijven de landrechten van lokale bewoners niet respecteren. Zij nemen dan grote stukken land van hen af zonder hun instemming en zonder compensatie. Ook kunnen er gezondheidsproblemen ontstaan door vervuiling. Daarnaast is het werk in de mijnen zeer gevaarlijk voor lokale arbeiders en worden arbeidsrechten niet altijd gerespecteerd.

Ook verstoort mijnbouw de macro-economische ontwikkeling in veel landen met een instabiel politiek systeem of instabiele rechtsstaat, omdat de winning van grondstoffen leidt tot corruptie en een niet-transparante en ongelijke verdeling van de opbrengsten.⁵²

De mijnbouwsector wentelt de kosten voor het beschermen van het milieu en de aantasting van de sociale cohesie doorgaans grotendeels af op de (lokale) bevolking, die vaak niets aan de exploitatie verdient. Sommige mijnbouwbedrijven die actief zijn in ontwikkelingslanden, hebben holdingmaatschappijen of marketingbedrijven gevestigd in belastingparadijzen, om zo min mogelijk belasting te hoeven betalen.

Sommige mineralen die door de mijnbouw worden gewonnen zijn afkomstig uit gebieden waar (gewapende) conflicten plaatsvinden. De winning en handel van deze zogeheten conflictmineralen wordt vaak gebruikt om de conflicten te financieren, wat leidt tot ernstige mensenrechtenschendingen.⁵³

Verder zijn er in veel landen ook kleinschalige en ambachtelijke mijnbouwers actief. Dit betreft de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, die afhankelijk zijn van de mijnbouw, maar deze kleinschalige mijnbouw leidt ook tot sociale en milieuproblemen. De elektronica, bouw en auto-industrie zijn sterk afhankelijk van producten uit de mijnbouw en daarmee indirect betrokken bij de bijbehorende negatieve effecten op het milieu en lokale gemeenschappen.

Om bij te dragen aan een duurzame en sociaal rechtvaardige wereld, zal de mijnbouwsector drastisch van koers moeten wijzigen. Het beleggingsbeleid van verzekeringsgroepen moet erop gericht zijn om alleen financiële betrekkingen aan te gaan met mijnbouwbedrijven die bereid zijn om dat te doen.

4.2.2 Overzicht scores

Tabel 44 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor de sector Mijnbouw, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 44 Scores Mijnbouw: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	8	3	4	9	6	5	5	8	6,0
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	+1	-	+1	+5	+4	-1	+7	+18

Tabel 45 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor de sector Mijnbouw, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 45 Scores Mijnbouw: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	2	4	2	5	2	2	2	3	2,8
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+2	-	+2	-	-1	-1	+1	+3

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 2.2.

4.2.3 Analyse beleid mijnbouw

Binnen de kerngroep is het beleid voor de mijnbouwsector over het algemeen net voldoende (gemiddelde score 6,0). Opgeteld is de score van de verzekeraars in de kerngroep netto achttien punten hoger dan in het vorige onderzoek. Dit is met name te danken aan sterk verbeterd beleid van zorgverzekeraars VGZ (plus 7), CZ (plus 5) en Menzis (plus 4). ASR heeft met een rapportcijfer 9 (zeer goed) het beste beleid voor de mijnbouwindustrie. Achmea en VGZ (beiden score 8) hebben ook goed beleid. Deze drie verzekeraars hebben het sterkste beleid met betrekking tot de sociale en milieu-impacts van bedrijven in de mijnbouwindustrie, zoals de impacts op biodiversiteit en water, de omgang met mijnbouwafval, het risico op mijnbouwongelukken en controversiële mijnbouwpraktijken. NN Group scoort één punt lager dan in het vorige beleidsonderzoek (score 5). Dit is niet het gevolg van verslechterd beleid maar van een correctie van een foutieve beoordeling uit het vorige onderzoek. Aegon (score 3) en Allianz (score 4) blijven achter bij de andere verzekeraars in de kerngroep en hebben ruim onvoldoende beleid voor de mijnbouwsector. Het ontbreekt bij hen onder meer aan voldoende verwachtingen rondom de impacts op beschermde natuurgebieden, de beheersing van het risico op ongevallen en de verantwoorde omgang met mijnbouwafval. Bij Allianz is het beleid bovendien beperkt in reikwijdte: relevante criteria worden alleen toegepast op de beleggingen voor eigen rekening en niet op vermogensbeheer voor klanten.

Binnen de groep nieuwkomers ontbreekt het nog grotendeels aan sectorspecifiek beleid voor de mijnbouwindustrie. Het gemiddelde rapportcijfer binnen deze groep is daarom slechts 2,8. Geen van de verzekeraars scoort voldoende. Wel hebben Klaverblad (score 5), De Goudse (score 4) en Zorg en Zekerheid (score 3) hun beleid verbeterd door de milieustandaarden van de *IFC Performance Standards* toe te passen in hun beleggingsbeleid. Die bevatten onder meer criteria ten aanzien van de impacts op biodiversiteit, de omgang met mijnbouwafval en landrechten. Klaverblad verwacht daarnaast van mijnbouwbedrijven dat ze hun impact op waterschaarste in kaart brengen. De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben vrijwel geen beleid voor de mijnbouwsector en hebben hun beleid niet of nauwelijks verbeterd. Univé en ZLM scoren beiden een punt lager dan in het vorige onderzoek. Dit is echter niet het gevolg van verslechteringen in hun beleid maar van een wijziging in de FFG-methode (toevoeging van een nieuw beoordelingselement over asbestmijnbouw, waarvoor de verzekeraars niet scoren).

Over het algemeen hebben nog slechts weinig verzekeraars voldoende sectorspecifiek beleid om de sociale en milieuproblemen in de mijnbouwindustrie aan te pakken. Dit is ook terug te zien in het beleid voor controversiële mijnbouwpraktijken. Hoewel alle verzekeraars behalve Zorg en Zekerheid inmiddels beleid hebben geformuleerd tegen beleggingen in kolenmijnbouw, ontbreekt bij de meeste verzekeraars nog soortgelijk beleid tegen andere vormen van omstreden mijnbouwpraktijken. Zo heeft geen van de verzekeraars beleid tegen beleggingen in uraniumwinning en zijn Achmea, ASR en VGZ de enigen met beleid tegen de productie van en handel in conflictmineralen. Klaverblad is op zijn beurt de enige verzekeraar die beleggingen in asbestmijnbouw voor een deel uitsluit.

4.3 Olie en gas

4.3.1 Wat staat er op het spel?

Bij meerdere processen binnen de olie- en gassector, zoals activiteiten op boorplatforms, affakkelinstallaties, en raffinage, kan milieuschade worden toegebracht aan de directe omgeving. Belangrijke voorbeelden zijn de winning van olie in diepzeegebieden en op de Noordpool, en de winning van teerzandolie.

Winning en gebruik van olie en gas draagt bovendien in belangrijke mate bij aan de opwarming van de aarde. Verder brengt de olie- en gasindustrie ook negatieve sociale gevolgen met zich mee, zoals gevaren voor de gezondheid, voedselzekerheid en het verlies van de bestaansmiddelen van lokale gemeenschappen doordat hun land wordt afgenomen. Bovendien draagt de exploitatie en het transport van olie en gas bij aan gewapende conflicten en schendingen van mensenrechten.

Daarnaast hebben ontwikkelingslanden zonder een stabiel politiek of rechtssysteem kans dat de olie- en gasindustrie hun macro-economische ontwikkelingen verstoort door corruptie, oneerlijke verdeling van winsten en slecht beheer van voorraden. Olie- en gasmaatschappijen zetten op grote schaal internationale ondernemingsstructuren op die gericht zijn op belastingontduiking.⁵⁴

Een controversiële manier van gaswinning is het boren naar schaliegas. Dit creëert grote risico's voor mens en natuur, zoals vervuiling en kans op aardbevingen. Onder meer de vereniging voor drinkwaterbedrijven in Nederland (Vewin) heeft haar zorgen geuit over de risico's van schaliegaswinning.⁵⁵

Omdat de olie- en gasindustrie een belangrijke rol speelt bij klimaatverandering en ook andere sociale en milieuproblemen creëert, is de grootste uitdaging voor deze industrie om haar kennis van energiemarkten en -technologieën te gebruiken om duurzame energiebronnen verder te ontwikkelen. Van verzekeringsgroepen wordt verwacht dat zij concrete verduurzamingsdoelstellingen en -criteria ten aanzien van deze sector in hun beleggingsbeleid integreren. De beoordelingselementen voor deze sector gaan niet zozeer over de wenselijkheid of onwenselijkheid van investeringen in deze sector als geheel, maar met name over de sociale en milieucriteria die verzekeringsgroepen hanteren wanneer zij besluiten in de olie- en gassector te investeren. Elementen over de wenselijkheid van investeringen in de olie- en gassector, en de fossiele industrie als geheel, zijn opgenomen in het thema klimaatverandering (zie paragraaf 3.7).

4.3.2 Overzicht scores

Tabel 46 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor de sector Olie en gas, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 46 Scores Olie en gas: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	8	3	4	9	6	7	6	7	6,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+1	-	+1	+5	+6	-1	+5	+17

Tabel 47 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor de sector Olie en gas, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 47 Scores Olie en gas: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	3	5	3	5	3	2	3	4	3,5
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+1	+2	+1	+1	-	-	+1	+2	+8

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 2.3.

4.3.3 Analyse beleid olie en gas

Binnen de kerngroep is het beleid voor de olie- en gasindustrie over het algemeen net voldoende (score 6,3). Opgeteld is de score van de verzekeraars in de kerngroep netto ook aanzienlijk hoger dan in het vorige onderzoek. Dit is met name te danken aan sterk verbeterd beleid van zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ. ASR heeft met een rapportcijfer 9 (zeer goed) het beste beleid voor deze sector. Achmea (score 8) en VGZ (score 7) hebben ook ruim voldoende beleid voor deze sector. Deze drie verzekeraars hebben het sterkste beleid met betrekking tot de sociale en milieu-impacts van bedrijven in de olie- en gasindustrie, zoals de impacts op biodiversiteit en water, de omgang met extractief afval, het risico op ongelukken en controversiële vormen van olie- en gaswinning. Van alle verzekeraars is Menzis (score 7) echter de enige die de olie- en gasindustrie al deels van belegging heeft uitgesloten. Bij Menzis ontbreekt het echter nog aan voldoende concreet beleid voor de olie- en gasbedrijven waarin nog wel wordt belegd. Aegon (score 3) en Allianz (score 4) blijven achter bij de andere verzekeraars en hebben onvoldoende beleid voor de sector. Het ontbreekt bij hen onder meer aan voldoende beleid rondom de impacts op beschermde natuurgebieden, het risico op ongevallen en landrechten. Bij Allianz is het beleid bovendien beperkt in reikwijdte: relevante criteria worden alleen toegepast op de beleggingen voor eigen rekening en niet op vermogensbeheer voor klanten.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor de olie- en gasindustrie gemiddeld ruim onvoldoende (gemiddelde score 3,5). Geen van de verzekeraars in de groep nieuwkomers scoort voldoende. De Goudse (score 5), Klaverblad (score 5) en Zorg en Zekerheid (score 4) hebben relatief nog het beste beleid binnen deze groep. Zij verwachten onder meer dat bedrijven in de olie- en gasindustrie zich houden aan de milieustandaarden van de *IFC Performance Standards*. Die bevatten onder meer criteria ten aanzien van de impacts op biodiversiteit, de omgang met

extractief afval en landrechten. Klaverblad verwacht daarnaast van olie- en gasbedrijven dat ze hun impact op waterschaarste in kaart brengen. ANWB (Unigarant), DSW en ZLM scoren nog steeds ruim onvoldoende, maar hebben wel hun beleid verbeterd door beleggingen in verschillende soorten controversiële olie- en gaswinning uit te sluiten.

4.4 Wapens

4.4.1 Wat staat er op het spel?

Omdat wapens kunnen doden en vernietigen, zijn ze een gevaar voor het meest fundamentele mensenrecht: het recht op leven. Gewapende conflicten bedreigen het leven van miljoenen mensen. Onder de plicht van staten om hun burgers te beschermen, valt ook het reguleren van de productie en handel in wapens. In de praktijk is er echter een gebrek aan toezicht op de wapenhandel. Wapens worden ondanks bestaande wet- en regelgeving verkocht aan regimes die de mensenrechten schenden en aan allerlei strijdende groepen. Zo zijn landen als Groot-Brittannië en de Verenigde Staten in opspraak vanwege wapenleveranties aan Saoedi-Arabië, omdat hiermee burgerdoelen in Jemen worden gebombardeerd en het regime fundamentele mensenrechten met voeten treedt. Om controversiële wapenhandel in conventionele wapens tegen te gaan heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 2013 de *Arms Trade Treaty* (ATT) aangenomen. Ondertekening van de ATT betekent dat landen de verplichting aangaan om geen wapens te leveren aan landen of strijdende partijen die betrokken zijn bij genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en ernstige mensenrechtenschendingen.⁵⁶

In 2018 bedroegen de militaire uitgaven wereldwijd naar schatting USD 1,8 miljard.⁵⁷ Het lijkt erop dat landen met een lage sociale en economische ontwikkeling, zoals de Democratische Republiek Congo (DRC) en Tsjaad, relatief veel militaire uitgaven doen.⁵⁸ Naar schatting houdt 15 tot 20% van de wereldwijde publieke schuldenlast verband met militaire uitgaven. Dit versterkt het schadelijke effect van militaire uitgaven omdat de rentebetalingen door overheden de uitgaven aan gezondheidszorg en scholing overtreffen.⁵⁹ Daarnaast is de wapenhandel sterk verbonden met corruptie. Onderzoek van het *Stockholm International Peace Research Institute* (SIPRI) suggereert dat 40% van alle corruptie in wereldwijde transacties te maken heeft met wapenhandel.⁶⁰

De wapenindustrie moet grondig en structureel worden hervormd om ervoor te zorgen dat ten minste:

- Geen wapens worden geproduceerd die geen onderscheid kunnen maken tussen militairen en de burgerbevolking;
- Wapens niet geleverd worden aan repressieve regimes, fragiele staten en landen die verwickeld zijn in een gewapend conflict, tenzij deze militaire acties in overeenstemming zijn met het VN-Handvest;
- Corruptie wordt geëlimineerd en transparantie wordt bevorderd; en
- De productie en levering van wapens geen belemmering vormt voor een duurzame ontwikkeling in ontwikkelingslanden.

Zolang deze veranderingen niet doorgevoerd worden in de wapenindustrie, is het van groot belang dat verzekeringsgroepen beleid ontwikkelen om te voorkomen dat ze geld lenen aan, of beleggen in, producenten van controversiële wapens, zoals antipersoonsmijnen, clustermunitie, kernwapens, biologische en chemische wapens enerzijds en wapenleveranties aan controversiële regimes anderzijds. Dit beleid zou ook toegepast moeten worden op dodelijke autonome wapensystemen (LAWS) en op producten en technologieën die zowel voor civiele als militaire doeleinden gebruikt kunnen worden (zogenaamde *dual use technologie*).

4.4.2 Overzicht scores

Tabel 48 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor de sector Wapens, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 48 Scores Wapens: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	6	4	3	10	7	9	5	8	6,5
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-2	-1	-	-	+4	+5	-	+4	+10

Tabel 49 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor de sector Wapens, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 49 Scores Wapens: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	4	8	4	9	4	9	4	8	6,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-	+4	-	-1	-	-1	-	+4	+6

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 2.4.

4.4.3 Analyse beleid wapens

Binnen de kerngroep is het beleid voor de wapenindustrie gemiddeld voldoende (score 6,5). Opgeteld is de score van de verzekeraars in de kerngroep netto tien punten verbeterd. Dit is met name te danken aan verbeterd beleid van zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ. ASR (score 10) en Menzis (score 9) hebben het beste beleid voor deze sector. ASR belegt überhaupt niet in defensieve of offensieve wapensystemen. Menzis belegt niet in bedrijven die meer dan 5% van hun omzet uit wapenproductie genereren. VGZ (score 8) heeft ook gedegen beleid voor de wapenindustrie. Beleggingen in de productie van controversiële wapens, zoals chemische wapens, kernwapens of clustermunities, zijn uitgesloten en VGZ stelt strenge eisen aan de internationale handel in conventionele wapens.

Het rapportcijfer van Achmea en Aegon is lager dan in het vorige onderzoek. Dit is echter geen gevolg van verslechterd beleid maar van een wijziging in de FFG-Methode (toevoeging van een beoordelingselement over autonome wapensystemen, waarvoor de verzekeraars nog geen beleid hebben). Voor Achmea is daarnaast een foutieve vorige beoordeling gecorrigeerd. Aegon (score 4), Allianz (score 3) en NN Group (score 5) blijven achter bij de andere verzekeraars en scores allen onvoldoende. Aegon en NN Group hebben wel beleid tegen beleggingen in controversiële wapens, maar onvoldoende beleid tegen wapenhandel met controversiële bestemmingen, zoals de levering van wapens aan regimes die structureel mensenrechten schenden of die erg corrupt zijn. Aegon en Allianz zijn bovendien de enige verzekeraars in dit onderzoek die beleggingen in kernwapenproducenten alleen uitsluiten wanneer dit in strijd is met het internationale non-proliferatieverdrag.

Binnen de groep nieuwkomers is het beleid voor de wapenindustrie gemiddeld ook voldoende (gemiddelde 6,3). Daarmee is het beleid van de verzekeraars in de groep nieuwkomers gemiddeld vergelijkbaar met dat van de kerngroep. De verzekeraars in deze groep vallen echter uiteen in twee kampen. Klaverblad (score 9), Univé (score 9), De Goudse (score 8) en Zorg en Zekerheid (score 8) hebben alle vier goed wapenbeleid. Klaverblad en Univé beleggen helemaal niet in de wapenindustrie. De Goudse en Zorg en Zekerheid hebben strikte uitsluitingen voor beleggingen in controversiële wapens en stellen daarnaast strenge eisen aan de internationale handel in conventionele wapens. Zo sluiten zij beleggingen uit in bedrijven die wapens leveren aan landen die structureel mensenrechten schenden, met veel corruptie, of die een buitenproportioneel deel van het overheidsbudget aan wapens uitgeven. De overige verzekeraars in de groep nieuwkomers hebben wel beleid tegen beleggingen in producenten van controversiële wapens, maar niet tegen wapenhandel met controversiële bestemmingen. Sinds het vorige onderzoek hebben zij hun beleid ook niet of nauwelijks verbeterd.

5

Resultaten per aspect van de bedrijfsvoering

5.1 Transparantie en verantwoording

5.1.1 Wat staat er op het spel?

Iedereen heeft het recht om te weten welke gevolgen activiteiten van bedrijven kunnen hebben op zijn of haar leven en aan welke risico hij of zij wordt blootgesteld via deze activiteiten. Mensen wier leven wordt beïnvloed door economische activiteiten, kunnen hun legitieme belangen niet verdedigen als ze niet volledig geïnformeerd worden over de risico's die zij lopen door deze activiteiten. Om deze redenen is het publieke recht op informatie in verschillende internationale instrumenten vastgelegd. Algemene principes uit deze richtlijnen zijn van toepassing op alle actoren in de maatschappij, wat voor verzekeringsgroepen betekent dat zij transparant zouden moeten zijn over hun beleggingen, uitsluitingen, het beleid en de uitvoering daarvan. Ook zouden verzekeringsgroepen een klachtenmechanisme moeten hebben voor mensen en organisaties die negatieve gevolgen ondervinden van de gemaakte keuzes met betrekking tot hun beleggingen.

Bedrijven realiseren zich in toenemende mate dat dit niet alleen tot hun morele plicht behoort, maar ook voordelen op kan leveren, zoals het creëren van vertrouwen en het verkleinen van de kans op corruptie. Vanwege hun rol van kapitaalverstrekker zijn transparantie en verantwoording voor verzekeringsgroepen zo mogelijk nog belangrijker dan voor andere bedrijven. Ze zijn namelijk medeverantwoordelijk voor de sociale en milieugevolgen van alle economische activiteiten waarin ze beleggen. Ze zouden daarom het publiek niet alleen over hun activiteiten moeten informeren maar ook transparant moeten zijn over in welke bedrijven, overheden en projecten zij investeren. Voor financiële instellingen brengt transparantie ook een groot voordeel, zo kan publieke bezorgdheid over hun beleggingen op tijd worden herkend en opgelost. In 2015 sprak de Tweede Kamer zich uit voor grotere transparantie voor spaarders door de banken die hun spaartegoeden beheren.⁶¹

5.1.2 Overzicht scores

Tabel 50 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de Kerngroep voor Transparantie en verantwoording, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 50 Scores Transparantie en verantwoording: Kerngroep

	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	6	3	4	8	3	7	5	6	5,3
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	-1	-1	-1	+1	-	+2	-2	+2	-

Tabel 51 geeft een overzicht van de scores van de acht beoordeelde verzekeringsgroepen in de groep Nieuwkomers 2021 voor Transparantie en verantwoording, inclusief het rapportcijfer en de verandering in score ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt het gemiddelde rapportcijfer van deze groep weergegeven, afgerond op één decimaal, en de netto totale verandering in scores, waarbij alle (negatieve of positieve) veranderingen in scores bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 51 Scores Transparantie en verantwoording: Nieuwkomers 2021

	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld/ Totaal
Rapportcijfer 2022	6	2	1	4	3	6	4	3	3,6
Verandering t.o.v. vorige beoordeling	+4	+1	-	-	+2	+3	+1	+1	+12

Voor een gedetailleerd overzicht van de scores van de verzekeraars per beoordelingselement, zie bijlage 3.1.

5.1.3 Analyse beleid transparantie en verantwoording

Binnen de kerngroep is de transparantie en verantwoording over het algemeen twijfelachtig (gemiddelde score 5,3). Netto is de opgetelde score van de verzekeraars in de kerngroep ook niet veranderd. ASR scoort het hoogst met een rapportcijfer 8 (goed). Menzis (score 7), Achmea (score 6) en VGZ (score 6) scoren ook voldoende, met name omdat zij transparant zijn over de bedrijven waarin ze beleggen en over de dialogen met bedrijven over sociale en milieukwesties.

Aegon (score 3), Allianz (score 4) en NN Group (score 5) zijn binnen de groep het minst transparant over hun beleggingen, hun engagement met bedrijven en hun interacties met maatschappelijke organisaties. Van de kerngroep is ASR bovendien de enige verzekeraar die punten scoort voor haar verantwoordingsmechanismen, omdat externe belanghebbenden daar de mogelijkheid hebben om een klacht in te dienen over het beleggingsbeleid en de beleggingspraktijk.

Binnen de groep nieuwkomers is de transparantie en verantwoording over het algemeen onvoldoende (gemiddelde score 3,6). ANWB (Unigarant) en Univé zijn de enige verzekeraars in de groep die voldoende scores, met name omdat zij uitgebreid inzicht geven in de samenstelling van hun beleggingsportefeuille. De overige verzekeraars scoren allemaal onvoldoende. Klaverblad is wel transparant over de bedrijven en overheden waarin het belegt, maar niet over de belegde bedragen of de omvang van elke belegging binnen de portefeuille. DSW, ONVZ, ZLM en Zorg en Zekerheid zijn niet transparant over de bedrijven waarin ze beleggen maar wel over de verschillende fondsen waarin ze beleggen. De meeste verzekeraars zijn nog te weinig transparant over de dialogen die worden gevoerd met bedrijven over sociale en milieukwesties. Wel zijn alle verzekeraars in de groep nieuwkomers transparant over hun externe vermogensbeheerders. Met betrekking tot verantwoording hebben alleen De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid beleid: zij hebben aangegeven te zullen samenwerken met het Nationaal Contactpunt van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen wanneer daar zaken worden voorgebracht waarbij zij via de beleggingen bij betrokken zijn.

6

Conclusies

6.1 Algemeen overzicht scores: Kerngroep

Tabel 52 geeft per verzekeringsgroep in de Kerngroep een overzicht van de rapportcijfers voor alle onderzochte duurzaamheidsthema's, risicosectoren, en voor transparantie en verantwoording. Ook is de gemiddelde beleidsscore opgenomen, afgerond op een geheel getal.

Tabel 52 Kerngroep: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Gemiddeld
<i>Thema's</i>									
Arbeidsrechten	9	6	5	9	7	7	7	8	7,3
Belasting	9	3	1	7	7	5	6	6	5,5
Corruptie	9	7	5	9	6	6	7	8	7,1
Dierenwelzijn	3	1	3	7	4	1	1	9	3,6
Gendergelijkheid	7	2	3	9	4	3	4	7	4,9
Gezondheid	9	4	1	10	8	6	4	9	6,4
Klimaatverandering	8	4	4	8	5	5	5	6	5,6
Mensenrechten	7	6	5	10	7	9	9	10	7,9
Natuur	9	1	2	10	7	3	6	9	5,9
<i>Sectoren</i>									
Maakindustrie	7	4	1	9	6	3	7	8	5,6
Mijnbouw	8	3	4	9	6	5	5	8	6,0
Olie en gas	8	3	4	9	6	7	6	7	6,3
Wapens	6	4	3	10	7	9	5	8	6,5
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	6	3	4	8	3	7	5	6	5,3
Gemiddeld	7,5	3,6	3,2	8,9	5,9	5,4	5,5	7,8	6,0

Tabel 53 geeft per verzekeraar in de Kerngroep de veranderingen sinds de publicatie van de laatste beleidsbeoordeling in januari 2020 weer in de score voor een thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering ten opzichte van de vorige beoordeling. Ook wordt de totale verandering in scores weergegeven, waarbij de (positieve of negatieve) veranderingen in scores van de verzekeraars bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 53 Kerngroep: Veranderingen in totaalscores voor thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	Netto totaal
<i>Thema's</i>									
Arbeidsrechten	+1	+1	-	-1	+4	+4	-1	+4	+12
Belasting	+2	-	-	-1	+4	+2	+1	+1	+9
Corruptie	+4	+1	-1	-	+5	+5	-1	+3	+16
Dierenwelzijn	-2	-1	+1	-	+3	-	-	+8	+9
Gendergelijkheid	+3	-	-	+2	+3	+2	-	+5	+15
Gezondheid	-	+1	-	+1	+7	+5	-1	+6	+19
Klimaatverandering	+2	+1	+1	+1	+4	+4	-	+5	+18
Mensenrechten	-	+2	+1	-	+5	+5	-	+7	+22
Natuur	-	-	-1	+1	+6	+2	-	+8	+16
<i>Sectoren</i>									
Maakindustrie	-1	+1	-	-	+5	+2	-	+7	+14
Mijnbouw	+1	+1	-	+1	+5	+4	-1	+7	+18
Olie en gas	-	+1	-	+1	+5	+6	-1	+5	+17
Wapens	-2	-1	-	-	+4	+5	-	+4	+10
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	-1	-1	-1	+1	-	+2	-2	+2	-
Netto totaal	+7	+6	-	+6	+60	+50	-6	+72	+195

6.2 Algemeen overzicht scores: Nieuwkomers 2021

Tabel 54 geeft per verzekeringsgroep in de groep Nieuwkomers 2021 een overzicht van de rapportcijfers voor alle onderzochte duurzaamheidsthema's, risicosectoren, en voor transparantie en verantwoording. Ook is de gemiddelde beleidsscore opgenomen, afgerond op een geheel getal.

Tabel 54 Nieuwkomers: Rapportcijfers van de acht verzekeringsgroepen per thema, sector en aspect van de bedrijfsvoering

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld
<i>Thema</i>									
Arbeidsrechten	4	7	4	6	4	5	4	7	5,1
Belasting	4	4	4	5	5	4	4	4	4,3
Corruptie	4	6	5	7	5	6	4	5	5,3

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Gemiddeld
<i>Thema</i>									
Dierenwelzijn	1	2	1	3	1	1	1	1	1,4
Gendergelijkheid	2	1	1	2	2	2	1	1	1,5
Gezondheid	3	6	3	8	3	3	3	6	4,4
Klimaatverandering	2	3	2	4	1	5	4	3	3,0
Mensenrechten	5	6	4	6	4	5	4	6	5,0
Natuur	1	6	1	6	1	1	1	6	2,9
<i>Sector</i>									
Maakindustrie	2	3	2	5	2	3	2	4	2,9
Mijnbouw	2	4	2	5	2	2	2	3	2,8
Olie en gas	3	5	3	5	3	2	3	4	3,5
Wapens	4	8	4	9	4	9	4	8	6,3
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	6	2	1	4	3	6	4	3	3,6
Gemiddeld	3,1	4,5	2,6	5,4	2,9	3,9	2,9	4,4	3,7

Tabel 55 geeft per verzekeraar in de groep Nieuwkomers 2021 de verandering weer in de score voor een thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering ten opzichte van de vorige beoordeling in december 2021. Ook wordt de totale verandering in scores weergegeven, waarbij de (positieve of negatieve) veranderingen in scores van de verzekeraars bij elkaar zijn opgeteld.

Tabel 55 Nieuwkomers: Veranderingen in totaalscores voor thema's, sectoren en aspecten van de bedrijfsvoering

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Totaal
<i>Thema's</i>									
Arbeidsrechten	-	+3	-	+2	-	+1	-	+3	+9
Belasting	-	-	-	+1	+1	-	-	-	+2
Corruptie	-2	+1	-	+1	-	-	-2	-	-2
Dierenwelzijn	-	+1	-	-1	-	-	-	-	-
Gendergelijkheid	+1	-	-	-	+1	+1	-	-	+3
Gezondheid	+1	+3	-	+4	-	-	-	+3	+11

Thema, sector of aspect van de bedrijfsvoering	ANWB (Unigarant)	De Goudse	DSW	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid	Totaal
Klimaatverandering	+1	-	+1	-1	-1	+3	+2	+2	+7
Mensenrechten	-	+1	-1	-	-1	-	-1	+1	-1
Natuur	-	+5	-	+5	-	-	-	+5	+15
<i>Sectoren</i>									
Maakindustrie	-	+1	-	+2	-	-	-1	+2	+4
Mijnbouw	-	+2	-	+2	-	-1	-1	+1	+3
Olie en gas	+1	+2	+1	+1	-	-	+1	+2	+8
Wapens	-	+4	-	-1	-	-1	-	+4	+6
<i>Bedrijfsvoering</i>									
Transparantie en verantwoording	+4	+1	-	-	+2	+3	+1	+1	+12
Netto totaal	+6	+24	+1	+15	+2	+6	-1	+24	+77

6.3 Conclusies scores

Binnen de kerngroep heeft ASR met een gemiddeld rapportcijfer van 8,9 het beste beleggingsbeleid. ASR behaalt een maximale score van 10 voor de thema's gezondheid, mensenrechten, natuur en de wapenindustrie en heeft de (gedeelde) hoogste score voor alle thema's en sectoren behalve belastingen en dierenwelzijn. Op enige afstand volgen VGZ (gemiddelde score 7,8) en Achmea (gemiddelde score 7,5). Daarmee hebben ASR, VGZ en Achmea het beste beleggingsbeleid van alle verzekeraars in dit onderzoek.

Binnen de kerngroep is de opgetelde score voor alle thema's en sectoren samen 195 punten hoger dan in het vorige onderzoek, dat in januari 2020 werd gepubliceerd. Deze significant hogere score is voornamelijk toe te rekenen aan grote verbeteringen in het beleid van de drie zorgverzekeraars CZ, Menzis en VGZ.

Met name VGZ heeft het beleid sterk verbeterd en scoort nu netto 72 punten hoger voor alle thema's en sectoren. Deze sterke beleidsverbetering is vooral te danken aan het feit dat VGZ voor de invulling en uitvoering van het beleid is gaan samenwerken met vermogensbeheerder Actiam, die op veel punten een ambitieus beleid heeft geformuleerd. Van de onderzochte verzekeraars heeft VGZ nu het beste beleid voor dierenwelzijn.

CZ en Menzis hebben ook grote verbeteringen in het beleid doorgevoerd. CZ heeft met name het beleid voor gezondheid, natuur, klimaatverandering en corruptie sterk verbeterd. Ook is het sectorbeleid van CZ voor alle onderzochte sectoren sterk verbeterd. Menzis heeft het beleid met name voor corruptie, gezondheid en mensenrechten verbeterd. Daarnaast heeft Menzis het beleid voor alle sectoren verbeterd, met name voor de olie- en gasindustrie. Het beleid schiet echter nog tekort op het gebied van dierenwelzijn, gendergelijkheid, klimaatverandering en (Menzis) natuur. Daarmee blijven deze zorgverzekeraars ondanks de verbeteringen steken op een gemiddelde score van 5,9 (CZ) en 5,4 (Menzis).

Bij de overige verzekeraars in de kerngroep is de score slechts in beperkte mate toegenomen. Achmea (+7), Aegon (+6) en ASR (+6) scoren wel allen netto hoger dan in het vorige onderzoek. Allianz scoort netto niet hoger dan in het vorige onderzoek en NN Group scoort zes punten lager. Dit laatste is het gevolg van correcties door het onderzoeksbureau, wijzigingen in de FFG-methode en verslechtering van NN's beleid voor corruptie en transparantie, terwijl anderzijds het belastingbeleid verbeterd is.

Het beleid van Allianz (gemiddelde score 3,2) en Aegon (gemiddelde score 3,6) blijft het meest achter bij de rest van de verzekeraars in de kerngroep. Beiden scoren gemiddeld lager dan de gemiddelde score in de groep nieuwkomers. Met name de thema's dierenwelzijn, gendergelijkheid en natuur hebben in het beleid van die verzekeraars te weinig aandacht. Ook hebben deze verzekeraars nog te weinig sectorspecifiek beleid om sociale en milieukwesties in de maak-, mijnbouw- en olie- en gasindustrie aan te pakken.

Binnen de groep Nieuwkomers is de opgetelde score voor alle thema's en sectoren samen 77 punten hoger dan in het vorige onderzoek, dat in december 2021 werd gepubliceerd ('nulmeting'). Bij de nieuwkomers scoort nog geen van de verzekeraars gemiddeld voldoende. Wel is het beleid van met name De Goudse, Klaverblad en Zorg en Zekerheid aanzienlijk verbeterd sinds de beoordeling in 2021. Dit vertaalt zich in hogere scores, met name voor de thema's natuur, gezondheid, arbeidsrechten en de wapenindustrie.

Van de verzekeraars in de groep Nieuwkomers heeft Klaverblad nu relatief het beste beleggingsbeleid (gemiddelde score 5,4). Samen met De Goudse (gemiddelde score 4,5) en Zorg en Zekerheid (gemiddelde score 4,4) scoort Klaverblad nu, hoewel nog steeds onvoldoende, hoger dan de lager scorende verzekeraars in de kerngroep.

ANWB (Unigarant) scoort opgeteld zes punten hoger dan in het vorige onderzoek, met name vanwege verhoogde transparantie over de beleggingsportefeuille. Ook Univé scoort opgeteld zes punten hoger dan in het vorige onderzoek, vanwege verbeteringen in transparantie en in het klimaatbeleid.

De overige verzekeraars in de groep Nieuwkomers (DSW, ONVZ en ZLM) hebben hun beleid niet of nauwelijks verbeterd sinds december 2021 en scoren over de hele linie nog steeds slecht.

Bronverwijzingen

- 1 Laplane, J. and L. van Loenen (2021, October), *Fair Finance Guide International Methodology 2021*, Amsterdam, Nederland: Profundo.
- 2 The World Bank (2011), *World Development Report 2012: Gender Equality and Development*, Verenigde Staten, Washington D.C.: The World Bank.
- 3 International Labour Organization (2012), *Global Employment Trends 2012*, Genève, Zwitserland: ILO.
- 4 IMF (2014), *IMF Policy Paper Spillovers in International Corporate Taxation*, Washington D.C., Verenigde Staten: International Monetary Fund; ActionAid (2011), *Addicted to tax havens: The secret life of the FTSE 100*, Londen, het Verenigd Koninkrijk: ActionAid; ActionAid (2013), *How tax havens plunder the poor*, Londen, Verenigd Koninkrijk: ActionAid.
- 5 Henry, J. (2012, juli), *The Price of Offshore, Revisited*, Buckinghamshire, Verenigd Koninkrijk: Tax Justice Network.
Cobham, A. (2017, November), *Briefing: Tax avoidance and evasion – The scale of the problem*, Buckinghamshire, Verenigd Koninkrijk: Tax Justice Network.
- 6 Weyzig, F. (2015, november), *Still broken: Governments must do more to fix the international corporate tax system*, Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxfam GB, p. 1.
- 7 IMF (2014, 25 juni), "IMF Launches New Study on Spillovers in International Corporate Taxation", IMF, online: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2014/pr14303.htm>, bekeken in augustus 2020.
- 8 Weyzig, F. (2015, november), *Still broken: Governments must do more to fix the international corporate tax system*, Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxfam GB.
- 9 United Nations General Assembly (2014, 15 augustus), *Report of the Intergovernmental Committee of Experts on Sustainable Development Financing, A/69/315**, Sixty-ninth session, p. 8.
- 10 Transparency International (z.d.), "About: What is corruption?", online: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>, bekeken in augustus 2020.
- 11 The World Bank (2011), *Ill-gotten Money and the Economy – Experiences from Malawi and Namibia*, Washington D.C, Verenigde Staten: The World Bank.
- 12 Transparency International (z.d.), "About: What is corruption?", online: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>, bekeken in augustus 2020.
Global Witness (2015, oktober), *Banks and Dirty Money: how the financial system enables state looting at a devastating human cost*, Londen, Verenigd Koninkrijk: Global Witness.
- 13 Verenigde Naties (z.d.), "Sustainable Development Goal 16", online: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>, bekeken in augustus 2020.
- 14 Farm Animal Welfare Council (z.d.), "Five Freedoms", online: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121007104210/http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm>, bekeken in augustus 2020.
- 15 FAIRR (2016), *Factory Farming: Assessing Investment Risks: 2016 Report*, p. 10, FAIRR.
- 16 ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control), EFSA (European Food Safety Authority), and EMA (European Medicines Agency) (2017). "ECDC/EFSA/EMA second joint report on the integrated analysis of the consumption of antimicrobial agents and occurrence of antimicrobial resistance in bacteria from humans and food-producing animals – Joint Interagency Antimicrobial Consumption and Resistance Analysis (JIACRA) Report". *EFSA Journal*, 15(7):4872,135; WHO (2017, november 7), *Stop using antibiotics in healthy animals to prevent the spread of antibiotic resistance*.
- 17 RSPCA (z.d.), "Genetically altered animals", online: <https://www.rspca.org.uk/adviceandwelfare/laboratory/biotechnology/geneticallyalteredanimals>, bekeken in augustus 2020.
- 18 UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women (2010), *General Recommendation N. 28 The Code Obligations of States Parties under Article 2 of the Convention*, CEDAW/C/CG/28, para 5, New York, Verenigde Staten: Verenigde Naties; p. 31.

- UN WOMEN (2017) "The UN WOMEN Gender and Economics Training Manual", New York, Verenigde Staten: Verenigde Naties.
- 19 UN WOMEN (2015), "The World's Women 2015-2016", New York, Verenigde Staten: Verenigde Naties.
- 20 Demirgüç-Kunt, A., L. Klapper, D. Singer, S. Ansar en Jake Hess (2018), The Global Findex Database 2017: Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution, Washington D.C., Verenigde Staten: World Bank.
- 21 World Bank (2019), Women, Business and the Law 2019, Washington D.C., Verenigde Staten: World Bank.
- 22 WHO (2013), Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-partner Sexual Violence, Rome, Italy: World Health Organization.
- 23 UNWOMEN (2015), The World's Women 2015-2016, New York, Verenigde Staten: Verenigde Naties.
- International Labour Organization (2019), Global Wage Report 2018-19: What lies behind gender pay gaps, Genève, Zwitserland: ILO.
- 24 Equileap (2019), Gender Equality Global Report & Ranking: 2019 Edition, Amsterdam, The Netherlands: Equileap.
- 25 Boffey, D. (2017, 20 november), "EU to push for 40% quota for women on company boards", The Guardian, online: <https://www.theguardian.com/world/2017/nov/20/eu-to-push-for-40-quota-for-women-on-company-boards>, bekeken in augustus 2020.
- Europese Commissie (2012, 14 November), "Women on Boards: Commission proposes 40% objective", online: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1205_en.htm, bekeken in augustus 2020.
- 26 Lee, L. R. Marshall, D. Rallis, M. Moscardi (2015, November), Women on Boards: Global Trends in Gender Diversity on Corporate Boards, New York City, Verenigde Staten: MSCI.
- 27 ISO (2010), ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility, ISO.
- 28 ISO (2010), ISO 26000: 2010 Guidance on Social Responsibility, Genève, Zwitserland: ISO.
- 29 Europees Parlement (2016), Setting criteria on endocrine disruptors Follow-up to the General Court judgment, EPRS | European Parliamentary Research Service, p. 8;
- Gore, A.C. et al. (2015), "EDC-2: The Endocrine Society's Second Scientific Statement on Endocrine-Disrupting Chemicals", Endocrine Reviews, 36(6):1-150.
- WWF International (z.d.), "Endocrine Disrupting Chemicals. Problems with toxic: EDC's. Wildlife and humans are exposed daily to these pervasive chemicals", online: https://wwf.panda.org/knowledge_hub/teacher_resources/webfieldtrips/toxics/our_chemical_world/edcs/ bekeken in augustus 2020;
- 30 WHO (2019, juni), "Fact sheet – Drinking-water", online: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/drinking-water>, bekeken in augustus 2020.
- 31 Goodman, L.K. en K. Mulik (2015), Clearing the Air, Palm Oil, Peat Destruction and Air Pollution, Cambridge, Verenigde Staten: Union of Concerned Scientists;
- Climate Progress (2015, januari), "For Peat's Sake: Drying and Burning Wetlands Amplify Global Warming", online: <https://thinkprogress.org/for-peats-sake-drying-and-burning-wetlands-amplify-global-warming-8c03f190a086/>, bekeken in augustus 2020.
- 32 Access to Medicine Foundation (2018, November), Access to Medicine Index 2018, Amsterdam, Nederland: Access to Medicine Foundation.
- 33 ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control), EFSA (European Food Safety Authority), and EMA (European Medicines Agency) (2017). "ECDC/EFSA/EMA second joint report on the integrated analysis of the consumption of antimicrobial agents and occurrence of antimicrobial resistance in bacteria from humans and food-producing animals – Joint Interagency Antimicrobial Consumption and Resistance Analysis (JIACRA) Report". EFSA Journal, 15(7):4872,135;
- 34 WHO (z.d.), "Infant and young child feeding", online: <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>, bekeken in augustus 2020.
- 35 WHO (2019), WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2019: Offer help to quit tobacco use, Genève, Zwitserland: World Health Organization, p. 60.

- 36 IPCC (2014): Climate Change 2014: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Genève, Zwitserland: Intergovernmental Panel on Climate Change, p. 151.
- 37 IPCC (2007), Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, [M.L. Parry, O.F. Canziani, J.P. Palutikof, P.J. van der Linden en C.E. Hanson, Eds.], Cambridge, Verenigd Koninkrijk: Cambridge University Press, p. 976;
- Stern, N. (2007), The Economics of Climate Change: the Stern Review, Cambridge, Verenigd Koninkrijk: Cambridge University Press.
- 38 UNFCCC (2015, 12 december), Historic Paris Agreement on Climate Change. 195 Nations Set Path to Keep Temperature Rise Well Below 2 Degrees Celsius; UNFCCC (2016, 29 januari), Report of the Conference of the Parties on its twenty-first session, held in Paris from 30 November to 13 December 2015, p.2.
- 39 UNEP (2019), Emissions Gap Report 2019, Nairobi, Kenya: United Nations Environment Programme (UNEP), p. xxii.
- 40 UNEP (2017), The Emissions Gap Report 2017, United Nations Environment Programme (UNEP), Nairobi, Kenia, p. xv.
- 41 Eurodad (2014), UN Financing for Development Negotiations: What outcomes should be agreed in Addis Ababa in 2015?, Eurodad; Oxfam International (2009), Oxfam Briefing Paper 130. Suffering the Science: Climate Change, People and Poverty, Oxfam International.
- 42 Oxfam GB (2014), Breaking the Standoff. Post-2020 climate finance in the Paris agreement, Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxfam GB, p. 40.
- 43 Verenigde Naties (1948, december), Universal Declaration of Human Rights, United Nations General Assembly resolution 217 A (III).
- 44 Amnesty International (2018, februari), Amnesty International Report 2017-18: The state of the world's human rights, Londen, Verenigd Koninkrijk: Amnesty International.
- 45 Front Line Defenders (2018), *Stop the Killings*, Dublin, Ierland: Front Line, the International Foundation for the Protection of Human Rights Defenders.
- 46 United Nations Human Rights Council (2011), Report of the Special Representative of the Secretary General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises, John Ruggie Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, Human Rights Council, A/HRC/17/31, Para 6. Online: <http://business-humanrights.org/sites/default/files/media/documents/ruggie/ruggie-guiding-principles-21-mar-2011.pdf>, bekeken in augustus 2020.
- 47 IPBES (2019), Summary for Policymakers of the Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Bonn, Duitsland: Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services.
- 48 UNEP (z.d.), "Rate of Environmental Damage Increasing Across Planet but Still Time to Reverse Worst Impacts", online: www.un.org/sustainabledevelopment/blog/2016/05/rate-of-environmental-damage-increasing-across-planet-but-still-time-to-reverse-worst-impacts/, bekeken in augustus 2020.
- 49 IPCC (2015), Climate Change 2014: Synthesis Report: Summary for Policymakers, Geneva, Switzerland: Intergovernmental Panel on Climate Change, p. 13.
- 50 Verenigde Naties (z.d.), "Sustainable Development Goal 2", online: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg2>, bekeken in augustus 2020; Verenigde Naties (z.d.), "Sustainable Development Goal 3", online: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg3>, bekeken in december 2017; Verenigde Naties (z.d.), "Sustainable Development Goal 6", online: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg6>, bekeken in augustus 2020.
- 51 Gallo, F., C. Fossi, R. Weber, D. Santillo, J. Sousa, I. Ingram, A. Nadal en D. Romano (2018), "Marine litter plastics and microplastics and their toxic chemical components: the need for urgent preventive measures", *Environmental Science Europe*, 30 (1): 13.
- 52 Auty, R.M. (1993), *Sustaining Development in Mineral Economies: The Resource Curse Thesis*, Verenigd Koninkrijk, Londen: Routledge.

- 53 Global Witness (2015), "Responsible Minerals", online: <https://www.globalwitness.org/campaigns/conflict-minerals/>, bekeken in augustus 2020.
- 54 Publish What You Pay Norway (2011), The Piping Profits Report, Noorwegen, Oslo: Publish What You Pay Norway.
- 55 Vewin (2013), "EZ-onderzoek schaliegas onvoldoende, risico's gebagatelliseerd", online: http://www.vewin.nl/nieuws/paginas/EZonderzoek_schaliegas_onvoldoende_risicos_gebagatelliseerd_42.aspx, bekeken in augustus 2020.
- 56 Verenigde Naties (z.d.), "The Arms Trade Treaty", online: <http://www.un.org/disarmament/ATT/>, bekeken in augustus 2020.
- 57 Tian, N. Et al (2019), Global developments in military expenditure, Sweden, Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute.
- 58 SIPRI (z.d.), "SIPRI Military Expenditure Database", online: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database, bekeken in augustus 2020.
- 59 International Peace Bureau (2012), Opportunity Costs: Military Spending and the UN Development Agenda, Genève, Zwitserland: International Peace Bureau, p. 16.
- 60 Feinstein, A., Holden, P. en Pace, B. (2011) "Corruption and arms trade: sins of commission" in SIPRI (eds.), SIPRI Yearbook 2011, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press, p. 13-37.
- 61 Parlementaire Monitor (2018, juni 8), "Motie Grasshoff over inzicht voor spaarders in de manier waarop hun spaargeld is belegd - Initiatiefnota van het lid Merkies over duurzaam bankieren", online: <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vjulo1rm9dw3>, bekeken in augustus 2020.

Bijlage 1 Gedetailleerd overzicht elementscores Thema's

1.1 Arbeidsrechten

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	The financial institution respects the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
2	The financial institution integrates at least the labour standards of the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work in its procurement policies.	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
3	The financial institution establishes procedures for managing and processing employee complaints and solve labour rights violations, preferably in consultation with the relevant trade union.	1,0	1,0	1,0	1,0	n.r.	0,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
4	Companies uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
5	All forms of forced and compulsory labour are unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
6	Child labour is unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
7	Discrimination in respect of employment and occupation is unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
8	Companies are committed to fair recruitment practices.	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Companies pay a living wage to their employees.	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,5	0,5

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
10	Companies apply a maximum of working hours (Companies apply a maximum of working hours (maximum 48 hours per week plus 12 hours of overtime).	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	1,0
11	Companies have a comprehensive health and safety policy.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,5	0,0	1,0
12	Companies ensure equal treatment and working conditions for migrant workers.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
13	Companies have a clear management system to monitor and, if needed, correct compliance with norms on labour law.	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
14	Companies establish procedures on how to deal and process employee complaints and to solve violations and conflicts, preferably in consultation with the relevant trade union.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies integrate labour rights in their procurement policies.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
16	Companies include clauses on the compliance with criteria on labour rights in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.2 Belastingen

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	For at least three quarters of the countries in which the financial institution operates and/or 75% of its total revenue, it reports country-by-country on its revenues, profit, FTEs, subsidies received from governments and tax payments to governments in a way that matches with the consolidated accounts.	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
2	For each country in which the financial institution operates, it reports country-by-country on its revenues, profits, FTEs, subsidies received from governments and tax payments to governments in a way that matches with the consolidated account.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
3	For each country in which the financial institution operates, it reports country-by-country on its total assets in a way that matches with the consolidated account.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4	The financial institution does not advise clients to set up international structures with the main purpose to avoid or evade taxes.	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
5	The financial institution does not participate in transactions with international structures of which the main purpose is to avoid or evade taxes.	1,0	1,0	0,0	1,0	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
6	The financial institution publishes key information of any company-specific tax ruling it has obtained from tax authorities.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	n.r.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	n.r.

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
7	The financial institution does not have subsidiaries, branches or associates in jurisdictions with no or zero corporate tax or in jurisdictions with harmful corporate tax practices, unless they have substance and their profits are generated by from local economic activities.	1,0	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	1,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.
8	The financial institution does not provide financial services to companies in tax havens, unless the company has substance and its profits are generated by from local economic activities.	1,0	0,0	0,0	1,0	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
9	Companies publish their full group structure, including indirectly and jointly-owned entities.	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies publish an explanation of the activities, functions and ultimate shareholder of every subsidiary, branch, joint venture or affiliates located in jurisdictions with no or zero corporate tax practices or in jurisdictions with harmful corporate tax practices.	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	For each country in which companies operate, they report country-by-country on their revenues, profit, FTEs, subsidies received from governments and payments to governments (e.g. withholding taxes, payments for concessions and company tax).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
12	Companies focus their international enterprise structure and their international transactions in a way that reflects the economic substance of the activities and transactions undertaken, without any steps made primarily to secure a tax advantage.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
13	Companies publish key information of any company-specific tax ruling it has obtained from tax authorities.	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies make public, to the extent legally and practically possible, the decision of any adjudication or arbitration to which it, or any of its subsidiaries, is a party, undertaken to resolve a tax dispute, whether in a court or in an arbitration setting.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies have a management system which results in immediate actions if suspicions arise that employees or suppliers are guilty of facilitating tax evasion.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Companies integrate criteria on tax in their procurement policies and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
17	Companies include clauses on the compliance with criteria on tax in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.3 Corruptie

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Offering, promising, giving and requiring, either directly or indirectly, bribes and other undue advantages in order to acquire and to maintain assignments and other undue advantages, is unacceptable.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0
2	The financial institution has an anti-money laundering policy.	1,0	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	0,0	n.r.	1,0	1,0	n.r.	1,0	0,0	n.r.
3	The financial institution has a policy to prevent terrorist financing and financing of proliferation.	1,0	1,0	1,0	1,0	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	0,0	n.r.	1,0	1,0	n.r.	1,0	0,0	n.r.
4	The financial institution properly verifies the ultimate beneficial owner(s) of a company.	1,0	0,0	0,0	1,0	n.r.	n.r.	0,0	n.r.	0,0	n.r.	1,0	1,0	n.r.	0,0	0,0	n.r.
5	The financial institution applies additional safeguards when it enters into indirect or direct business relations with Politically Exposed Persons.	1,0	0,0	0,5	1,0	n.r.	n.r.	0,0	n.r.	0,0	n.r.	0,0	0,0	n.r.	0,0	0,0	n.r.
6	The financial institution reports on its participation in the decision-making processes of international norms and legislation (lobby practices).	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Companies publicly disclose their ultimate beneficial owner or owners including full name, date of birth, nationality, jurisdiction of residence, number and categories of shares, and if applicable the proportion of shareholding or control.	0,5	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
8	Offering, promising, giving and requiring, either directly or indirectly, bribes and other undue advantages in order to acquire and to maintain assignments and other undue advantages, is unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
9	Companies have a management system which results in immediate actions if suspicions arise that employees or suppliers are guilty of corruption.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
10	Companies report on their participation in the decision-making processes of international norms and legislation (lobby practices).	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
11	Companies integrate criteria on corruption in their procurement policies and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
12	Companies include clauses on the compliance with criteria on corruption in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.4 Dierenwelzijn

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies respect the Five Freedoms of animals.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2	Non-medical animal testing (including but not limited to cosmetics testing) is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
3	Requirements are set for the use of laboratory animals for testing medical products in order to limit animal suffering and the number of animals used as much as possible and demonstrably look for alternatives to animal testing (the so-called 3R-strategy).	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
4	Producing, manufacturing, trading and selling fur and exotic leather (and derived products) is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
5	Severely restricted housing methods for farm animals, including calves in crates, hens in battery cages and sows in feeding cubicles, are unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Farm animal breeding practices and genetics are geared towards good welfare.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Animal protein companies are certified according to the criteria of certification schemes that include animal welfare requirements (mentioned in section 2.1.2).	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Companies safeguard adequate environmental enrichment and quality for farm animals.	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
9	Companies avoid painful procedures for farm animals.	0,0	0,0	0,8	0,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies practice humane slaughter methods for farm animals.	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Companies limit the duration of animal transports in line with best-practice standards.	0,5	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Entertainment activities in which wild animals are involved (including circuses, dolphinariums, fighting games with animals and shows and exhibitions with animals) are unacceptable.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Companies integrate animal welfare criteria into their procurement and operational policies.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies include clauses on the compliance with criteria on animal welfare in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.5 Gendergelijkheid

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	The financial institution has an explicitly gender-sensitive zero tolerance policy commitment towards all forms of gender-based discrimination in employment and occupation.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
2	The financial institution has a zero-tolerance policy commitment towards gender-based violence in the workplace, including verbal, physical and sexual harassment.	1,0	0,5	0,5	1,0	0,0	1,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
3	The financial institution has systems in place to actively manage pay equity.	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	The financial institution has systems in place to prevent and mitigate gender discrimination of its customers.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	n.r.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	n.r.
5	The financial institution guarantees at least 30% participation and equal access of women and men at Board of Directors, Executive positions, and Senior management level.	0,5	0,5	0,5	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	0,5	0,0	0,5	1,0	0,5	0,0	0,0
6	The financial institution guarantees at least 40% participation and equal access of women and men at Board of Directors, Executive positions, and Senior management level.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,5	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0
7	The financial institution provides targeted professional development for employees to promote equal access for women to senior level positions.	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
8	Companies have made a policy commitment to mitigate the human rights risks faced by people as a result of their gender.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0
9	Companies have an explicitly gender-sensitive zero tolerance policy towards all forms of gender-based discrimination in employment and occupation.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies have a zero-tolerance policy commitment towards gender-based violence in the workplace, including verbal, physical and sexual harassment.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Companies have systems in place to actively manage pay equity.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Companies have systems in place to prevent and mitigate gender discrimination of its customers.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Companies guarantee at least 30% participation and equal access of women and men at Board of Directors, Executive positions, and Senior management level.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies guarantee at least 40% participation and equal access of women and men at Board of Directors, Executive positions, and Senior management level.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies provide targeted professional development, and where necessary also education and training, for employees to promote equal access for women to senior level positions.	1,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
16	Companies include gender and women's rights criteria in their procurement and operational policies.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17	Companies include clauses on the compliance with gender and women's rights criteria in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.6 Gezondheid

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies prevent the health of employees, clients and nearby residents to be deteriorated by their products or production processes (according to the precautionary principle).	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
2	Companies respect labour rights concerning health and safety at work, as described in the ILO conventions and the MNE Declaration.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,5	0,5	1,0
3	Companies work on systematically improving the health and safety of employees and develop a preventive culture in the field of health and safety.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Companies respect international agreements on the production and the use of hazardous or toxic substances as described in the Montreal Protocol (on substances that deplete the ozone layer)	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
5	Companies respect international agreements on the production and the use of hazardous or toxic substances as described in the Stockholm Convention (on POPs).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
6	Companies respect international agreements on trade in chemicals and chemical waste as stated in the Basel convention.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
7	Companies respect international agreements on trade in chemicals and chemical waste as stated in the Rotterdam convention.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Companies reduce the emission of harmful substances (to soil, water, and air) by making use of the best available technologies (BAT).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Companies restrict the use of chemicals suspected to be harmful to health in scientific literature and, if necessary, only in a responsible way (precautionary principle).	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
10	Pharmaceutical companies ensure that patients with avoidable and treatable diseases have the right to access to medication.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
11	Companies apply a prudent use of antimicrobial medicines (antibiotics) in human beings in order to minimize antimicrobial resistance.	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Manufacturers of bottle-feeding comply with the WHO-code and additional resolutions on advertisement for breast-milk substitutes.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Tobacco manufacturers comply with the WHO Framework Convention on Tobacco Control and additional resolutions on the protection of current and future generations against the health, social, environmental and economic consequences of (passive) smoking.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kergroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
14	Production of tobacco and tobacco-based products is unacceptable.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15	Companies integrate health criteria in their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
16	Companies include clauses on the compliance with criteria on health in their contracts with subcontractors and suppliers	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.7 Klimaatverandering

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	For its own direct and indirect greenhouse gas emissions, the financial institution establishes measurable reduction objectives that are aligned with limiting the maximum global temperature increase of 1.5°C.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,5	1,0	0,5	0,5	0,0	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0
2	For its own internal operations, the financial institution is committed to using only renewable energy sources.	1,0	0,5	0,5	1,0	0,5	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,5	0,5	1,0	0,0	1,0
3	The financial institution discloses the greenhouse gas emissions associated with a selection of companies and/or a specific sector it finances or invests in.	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0
4	The financial institution discloses the greenhouse gas emissions associated with all the companies and projects it finances or invests in.	0,5	0,8	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0
5	For large scale project financing, the financial institution makes environmental impact assessments that include data on greenhouse gas emissions and climate risks.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
6	For its financed and invested greenhouse gas emissions, the financial institution establishes measurable reduction objectives that are aligned with limiting the maximum global temperature increase to 1.5°C.	0,8	1,0	1,0	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	1,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
7	The financial institution measures and discloses climate-related impacts in line with the recommendations by the Task Force on Climate-related Financial Disclosures.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	The financial institution does not finance, or invest in, companies which are active in coal-fired power generation and/or thermal coal mining for more than 20% of their activities.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,5	0,5	1,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1,0	1,0	0,0
9	The financial institution does not finance, or invest in, companies which are active in fossil fuel-fired power generation and/or extraction of oil and gas for more than 30% of their activities.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	The financial institution does not finance, or invest in, companies which are active in coal-fired power generation and/or thermal coal mining for more than 0% of their activities.	0,5	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0
11	The financial institution does not finance, or invest in, companies which are active in fossil fuel-fired power generation and/or extraction of oil and gas for more than 0% of their activities.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Companies disclose their direct and indirect greenhouse gas emissions.	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,5	0,5	1,0
13	Companies reduce their direct and indirect greenhouse gas emissions.	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,5	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
14	Companies switch from using fossil fuels to using renewable energy sources.	1,0	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Unabated coal-fired power generation (i.e. without operational carbon capture and storage) is unacceptable.	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,5	1,0	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0
16	Coal-fired power generation is unacceptable.	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,5	1,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0
17	Fossil fuel-fired power generation is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18	Thermal coal mining is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
19	Extracting oil from tar sands is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	0,5	0,5	0,5	1,0	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	0,0
20	Extracting oil and gas is unacceptable.	0,0	0,0	0,5	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21	Conversion of peatland and high-carbon stocks for agricultural development is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
22	The production of biomaterials complies with the 12 principles of the Roundtable on Sustainable Biomaterials (RSB).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23	CO2-compensation is certified according to the criteria of relevant certification schemes for CO2 compensation (mentioned in section 2.2.2).	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
24	Companies do not participate in direct or indirect lobbying (attempting to influence decisions made by regulators) aimed at weakening climate policy	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
25	Companies integrate climate change criteria in their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
26	Companies include clauses on the compliance with criteria on climate change in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.8 Mensenrechten

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	The financial institution respects all human rights as described in the United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights.	0,0	0,0	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	1,0	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
2	The financial institution has a zero-tolerance policy towards all forms of discrimination in employment and occupation, including on the basis of gender, race, ethnicity, sexuality, and physical ability.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0
3	Companies respect all human rights as described in the United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4	Companies have a policy commitment to meet their responsibility to respect human rights.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
5	Companies have a human rights due diligence process to identify, prevent, mitigate and account for how they address their impact on human rights.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
6	Companies have processes to enable the remediation of any adverse human rights impact which they cause or to which they contribute.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
7	Companies establish or participate in effective operational-level grievance mechanisms for individuals and communities who may be adversely impacted.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
8	Companies respect the rights of indigenous peoples during the course of their operations.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
9	Companies prevent conflicts over land rights and acquire natural resources only by engaging in meaningful consultation with local communities and obtaining free, prior and informed consent (FPIC) when it concerns indigenous peoples.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies prevent conflict over land rights and acquire natural resources only with free, prior and informed consent (FPIC) of peoples with customary tenure rights.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Companies have special attention for respecting the rights of children.	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Companies have special attention for respecting the rights of persons with disabilities.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
13	Companies do not enable settlements, including their economic activities, in occupied territories in respect of International Humanitarian Law.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies integrate human rights criteria into their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15	Companies include clauses on compliance with human rights criteria in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.9 Natuur

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies prevent negative impacts on High Conservation Value (HCV) areas within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
2	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the categories I-IV of the International Union for Conservation of Nature (IUCN) within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
3	Companies prevent negative impacts on UNESCO World Heritage sites within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
4	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the Ramsar Convention on Wetlands within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
5	Companies prevent negative impacts for the populations or the number of animal species that are on the IUCN Red List of Threatened Species.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
6	Trade in endangered plant and animal species complies with the CITES conditions.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
7	Trade in endangered plant and animal species that are on the CITES lists is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
8	Activities in the field of genetic materials and genetic engineering only take place if they meet the permission and processing requirements as described in the UN Convention on Biological Diversity and the related Bonn Guidelines or Nagoya Protocol.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
9	Production of, or trade in, living genetically modified organisms can only take place if permission has been obtained from the importing country and all requirements of the Cartagena Protocol have been met.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies prevent the introduction of invasive alien species in ecosystems.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
11	Companies conduct water scarcity impact assessments in water scarce regions.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Companies have comprehensive mitigation measures in place to address community and ecosystem water requirements in areas where environmental impact assessments identify that significant impacts to water resources are likely.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Companies make an environmental impact assessment on the total consequences of a large scale project on biodiversity, at least according to GRI 304: Biodiversity 2016 or other relevant standards (mentioned in section 2.8.2).	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies integrate criteria on nature into their procurement and operational policies.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
15	Companies include clauses on the compliance with criteria on nature in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Bijlage 2 Gedetailleerd overzicht elementscores Sectoren

2.1 Maakindustrie

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies reduce their direct and indirect greenhouse gas emissions.	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,5	1,0
2	Companies reduce their direct and indirect emissions of harmful substances, such as sulphur dioxide and ammonia.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	Companies restrict the use of chemicals of which it is suspected in scientific literature that they are harmful to human health and, if necessary, only in a responsible way (precautionary principle).	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4	Enlarging plastics production capacity is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Companies commit to reduce their plastic footprint and publicly report their plastic footprint disclosure, which includes the amount in units of plastic used and what kinds of plastic are used for what purpose.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Companies use as little water as possible.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
7	Companies prevent water pollution.	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
8	Companies conduct water scarcity impact assessments in water scarce regions.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
9	Companies have comprehensive mitigation measures in place to address community and ecosystem water requirements in areas where environmental impact assessments identify that significant impacts to water resources are likely.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies apply an Environment and Social Risk Management System.	0,5	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Companies respect the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
12	Companies pay a living wage to their employees.	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0	1,0	0,0	0,5
13	Companies work towards the systematic improvement of safety and health of employees and develop a preventative culture in the field of health and safety.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
14	Companies in the manufacturing industry work with relevant standards and initiatives for certain products (mentioned in section 3.7.2).	0,5	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies in the manufacturing industry are certified according to the criteria of the certification schemes for certain products (mentioned in section 3.7.2).	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Companies publish a sustainability report that may contain (a number of) disclosures from the GRI Standards.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
17	Large enterprises and multinational enterprises publish a sustainability report that is set up in accordance with the (Core or Comprehensive option of) GRI Standards.	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18	Companies integrate environmental, social and governance criteria in their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
19	Companies include clauses on the compliance with environmental, social and governance criteria in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2.2 Mijnbouw

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the categories I-IV of the International Union for Conservation of Nature (IUCN) within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
2	Companies prevent negative impacts on UNESCO World Heritage sites within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
3	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the Ramsar Convention on Wetlands within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
4	Companies mitigate the chance of accidents by making use of the best available techniques and have a solid road map for crisis situations (a 'contingency plan').	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
5	Companies do not operate in locations where the consequences of an accident for the environment are unmanageable.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Companies reduce extractive waste and manage and process this in a responsible way by adequately tracking, reviewing and acting to improve their tailings risk management and by adopting a zero-failure objective to tailings storage facilities.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
7	Riverine tailings disposal and sub-marine tailings disposal is unacceptable.	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	Companies conduct water scarcity impact assessments in water scarce regions.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Companies have comprehensive mitigation measures in place to address community and ecosystem water requirements in areas where environmental impact assessments identify that significant impacts to water resources are likely.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	Companies include the environmental and health effects of a mine after its closure in plans for the development of new mines.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11	Companies ensure the recovery of ecosystems after commercial activities have been completed, for all extractive industry projects (i.e. this is included as an activity in the planning and the budget of the project).	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12	Companies respect small scale and artisanal mining and improve sustainable economic and social development on a local level.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13	Companies respect the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at work.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
14	Companies prevent conflicts over land rights and acquire natural resources only by engaging in serious consultation with local communities and obtaining free, prior and informed consent (FPIC) when it concerns indigenous peoples.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies prevent conflict over land rights and acquire natural resources only with free, prior and informed consent (FPIC) of peoples with customary tenure rights.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
16	Companies follow the Voluntary Principles on Security and Human Rights for the security of their employees and company premises.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17	Companies have processes to enable the remediation of any adverse human rights impact which they cause or to which they contribute.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
18	Companies pay the taxes owed in each country where they operate.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
19	For each country in which companies operate, they report country-by-country on their revenues, profit, FTEs, subsidies received from governments and payments to governments (e.g. withholding taxes, payments for concessions and company tax).	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	Offering, promising, giving and requiring, either directly nor indirectly, bribes or other undue advantages in order to acquire or to maintain assignments or other undue advantages, is unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
21	Companies only operate in weak governance zone or conflict-affected areas if they are able to demonstrate that they are not causing or contributing to human rights abuses.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22	Mining and trading in conflict minerals is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23	Uranium mining is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
24	Asbestos mining is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
25	Mountaintop removal mining is unacceptable.	0,5	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
26	Establishing new coal mines is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
27	Thermal coal mining is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0
28	Companies work with relevant standards and initiatives for certain minerals (mentioned in section 3.8.2).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
29	Companies are certified according to the criteria of certification schemes for certain minerals (mentioned in section 3.8.2).	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
30	Companies publish a sustainability report that may contain (a number of) disclosures from the GRI Standards.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
31	Large enterprises and multinational enterprises publish a sustainability report that is set up in accordance with the (Core or Comprehensive option of) GRI Standards.	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
32	Companies integrate environmental, social and governance criteria in their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
33	Companies include clauses on the compliance with environmental, social and governance criteria in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2.3 Olie en gas

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the categories I-IV of the International Union for Conservation of Nature (IUCN) within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
2	Companies prevent negative impacts on UNESCO World Heritage sites within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
3	Companies prevent negative impacts on protected areas that fall under the Ramsar Convention on Wetlands within their business operations and the areas they manage.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
4	Companies mitigate the chance of accidents (oil spills, leakages) by making use of the best available techniques and have a solid road map for crisis situations (a so called 'contingency plan').	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
5	Companies do not operate in locations where the consequences of an accident for the environment are unmanageable.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Companies reduce waste from oil and gas extraction and mining, especially the flaring of natural gas, and manage and process this in a responsible way.	1,0	0,0	0,5	1,0	0,5	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
7	Companies include the environmental and health effects of the dismantling of production facilities, especially of offshore drilling platforms, in plans for the development of new projects.	0,5	0,0	0,8	1,0	0,0	0,5	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
8	Companies conduct water scarcity impact assessments in water scarce regions.	1,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	
9	Companies have comprehensive mitigation measures in place to address community and ecosystem water requirements in areas where environmental impact assessments identify that significant impacts to water resources are likely.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
10	Companies reduce the effects of seismological research on whales and other marine mammals.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
11	Companies respect the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	
12	Companies prevent conflicts over land rights and acquire natural resources only by engaging in meaningful consultation with local communities and obtaining free, prior and informed consent (FPIC) when it concerns indigenous peoples.	1,0	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	
13	Companies prevent conflict over land rights and acquire natural resources only with free, prior and informed consent (FPIC) of peoples with customary tenure rights.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
14	Companies follow the Voluntary Principles on Security and Human Rights for the protection of their employees and de company sites.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15	Companies have processes to enable the remediation of any adverse human rights impact which they cause or to which they contribute.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
16	Companies pay the taxes owed in each country where they operate.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
17	For each country in which companies operate, they report country-by-country on their revenues, profit, FTEs, subsidies received from governments and payments to governments (e.g. withholding taxes, payments for concessions and company tax).	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18	Offering, promising, giving, or requiring, either directly nor indirectly, bribes or other undue advantages in order to acquire or to maintain assignments or other undue advantages, is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
19	Companies only operate in weak governance zone or conflict-affected areas if they are able to demonstrate that they are not causing or contributing to human rights abuses.	1,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	Extracting oil from tar sands is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	0,5	0,5	0,5	1,0	1,0	0,5	0,5	1,0	1,0	0,0
21	Extracting oil from oil shale is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,5	1,0	1,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,0
22	Extracting shale gas is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,5	0,5	1,0	1,0	0,5	0,5	0,0	0,5	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
23	Arctic drilling for oil and gas is unacceptable.	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	1,0	0,0	0,5	0,0	1,0	1,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0
24	New oil and gas exploration is unacceptable.	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
25	Construction of new oil and gas pipelines is unacceptable.	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
26	Companies publish a sustainability report that may contain (a number of) disclosures from the GRI Standards.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
27	Large enterprises and multinational enterprises publish a sustainability report that is set up in accordance with the (Core or Comprehensive option of) GRI Standards.	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
28	Companies integrate environmental, social and governance criteria in their procurement and operational policies.	1,0	1,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
29	Companies include clauses on the compliance with environmental, social and governance criteria in their contracts with subcontractors and suppliers.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2.4 Wapens

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in anti-personal landmines, including key components of landmines, is unacceptable.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
2	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in cluster munitions, including key components of cluster munitions, is unacceptable.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
3	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in nuclear weapons, including key components of nuclear weapons, in or to countries that have not ratified the Non-proliferation Treaty is unacceptable.	1,0	1,0	0,8	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in nuclear weapons, including key components of nuclear weapons, is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
5	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in chemical weapons, including key components of chemical weapons, is unacceptable.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
6	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in biological weapons, including key components of biological weapons, is unacceptable.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
7	Use, production, development, maintenance, testing, stockpiling of and trade in lethal autonomous weapons systems (LAWS), including components designed for LAWS, is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,5	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
8	Goods that are essential for military purposes, but can also be used for civilian products ('dual-use' goods), are considered as military goods when they have a non-civilian purpose.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to countries that are under a United Nations or relevant multilateral arms embargo, is unacceptable.	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	1,0
10	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods is unacceptable if there is an overriding risk that the arms will be used for serious violation of international human rights and humanitarian law.	0,0	0,5	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
11	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to countries that severely violate human rights, is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
12	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to parties involved in conflict is unacceptable, unless to parties acting in accordance with a UN Security Council resolution.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0
13	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to countries that are sensitive to corruption, is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0
14	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to countries having a failed or fragile state, is unacceptable.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
15	Supply of arms and weapon systems, military transport systems, and other military goods to countries that spend a disproportionate part of their budget on purchases of arms, is unacceptable.	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0

Bijlage 3 Gedetailleerd overzicht elementscores Bedrijfsvoering

3.1 Transparantie en verantwoording

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
1	The financial institution describes its finance and investment framework regarding environmental and social issues and provides insight into how the financial institution ensures that investments meet the conditions set in its policies.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
2	The financial institution's finance and investment framework regarding environmental and social issues is audited by a third party and the results are published.	0,0	0,0	0,8	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3	The financial institution publishes the names of governments in which it invests.	0,8	0,8	0,0	0,8	0,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,5	0,0	1,0	0,5	1,0	1,0	0,5
4	The financial institution publishes the names of companies in which it invests.	0,8	0,0	0,0	0,8	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,5	0,0	1,0	0,5	1,0	0,5	0,5
5	The financial institution mentions and describes mentions and describes all companies (on its website) to which it grants new credit.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
6	The financial institution mentions and describes all companies (on its website) to which it has granted credit.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
7	The financial institution discloses the names of all outstanding project finance transactions and project-related corporate loans, including the information required by the Equator Principles III.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
8	The financial institution publishes a breakdown of its portfolio by region, size and industry (in line with GRIs FSSD FS6).	0,8	0,5	0,0	0,8	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0
9	The financial institution publishes a breakdown of its portfolio in a cross table, combining industry and region data.	0,8	0,5	0,0	0,8	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
10	The financial institution publishes a sufficiently detailed breakdown of its portfolio, for example based on the first two digits of NACE and ISIC.	1,0	0,0	0,0	0,8	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
11	The financial institution publishes a sufficiently detailed breakdown of its portfolio, for example based on the first four digits of NACE and ISIC.	1,0	0,0	0,0	0,8	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
12	The financial institution publishes the number of companies with which there has been interaction on social and environment topics (in line with GRIs G4 FSSD FS10).	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,5	0,0
13	The financial institution publishes the names of companies with which there has been interaction on social and environmental topics.	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5	0,0
14	The financial institution publishes the results of engagement, including the topics, goals and deadlines.	1,0	0,0	0,5	1,0	0,5	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5	0,0
15	The financial institution publishes the names of companies that are excluded from investment due to sustainability issues, including the reasons for this exclusion.	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	1,0	1,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
16	The financial institution discloses a voting policy which includes guidelines on how to vote on shareholder resolutions related to environmental, social, and governance issues.	1,0	0,5	0,0	0,5	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,5	0,5	n.r.	1,0	1,0	0,0
17	The financial institution publishes its voting record.	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0	n.r.	0,5	0,5	0,0
18	The financial institution publishes a sustainability report that may contain (a number of) disclosures from the GRI Standards.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,5	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0
19	The financial institution publishes a sustainability report that is set up in accordance with the (Core or Comprehensive option of) GRI Standards.	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	The financial institution's sustainability report has been verified externally.	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21	The financial institution reports on the consultation with civil society organisations and other stakeholders.	0,0	0,0	0,0	0,5	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22	The financial institution provides a breakdown of the volume of assets that are managed internally and/or externally.	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
23	The financial institution discloses the names of external asset managers.	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
24	The financial institution has set up mechanisms to ensure engagement and voting practices of external asset managers or service providers comply with their sustainability policies.	0,0	0,0	1,0	n.r.	1,0	0,5	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,5	0,0

Nr.	Tekst beoordelingselement	Kerngroep EVW								Nieuwkomers 2021							
		Achmea	Aegon	Allianz	ASR	CZ	Menzis	NN Group	VGZ	ANWB (Unigarant)	DSW	De Goudse	Klaverblad	ONVZ	Univé	ZLM	Zorg en Zekerheid
25	The financial institution has a complaint mechanism for individuals and communities that may be adversely affected by activities that it is connected to, and the scope of the complaint mechanism covers financed activities.	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
26	The financial institution has set up a grievance mechanism that is accessible, and clearly explains its process for managing complaints.	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
27	The financial institution reports on the progress and performance of the grievance mechanism.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
28	The financial institution commits to respecting and cooperating in good faith with State-based non-judicial and judicial grievance mechanisms when cases that it is connected with are brought to such a mechanism.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0

Eerlijke
Verzekeringswijzer

FairFinance®
International

